

Celoživotní vzdělávání na venkově pomocí komunitní školy

Eva Jarošová

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Eva JAROŠOVÁ**
Osobní číslo: **H108106**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Celoživotní vzdělávání na venkově pomocí komunitní školy**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálech IMS " Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovědního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce. S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím práce bude práce zaměřena:

- na celoživotní vzdělávání obyvatel venkova za pomoci komunitní školy,
  - na hledání odpovědi na otázku, zda obyvatelé venkova mají zájem o celoživotní vzdělávání,
  - na možnosti zvýšení atraktivity malotřídní venkovské školy za pomoci komunitní školy.
- Součástí práce bude sociologický výzkum zaměřený na zjištění zájmu o celoživotní vzdělávání obyvatel venkova a jejich využití komunitní školy jako nástroje ke vzdělávání.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- HAVLÍK, R., KOŤA, J. Sociologie výchovy a školy. 2.vyd. Praha: Portál, 2007.**
KRÁLÍKOVÁ, M. , SINGEROVÁ, J. Rodina a škola ve výchovné spolupráci. 1.vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985.
KRAUS, B.,POLÁČKOVÁ, V.et.al. Člověk, prostředí, výchova. Brno: Paido,2001.
MURPHY, K., NOVÁK, T. Příručka profesního rozvoje koordinátora komunitního vzdělávání, 1.vyd. Praha: Nová škola o.p.s., 2005.
NAKONEČNÝ, M. Motivace lidského chování. 1.vyd. Praha: Academia, 1997.
POLECHOVÁ, P. a kol. Škola pro všechny. 1.vyd. Kladno: AISIS, 2006.
RABUŠICOVÁ, M. RABUŠIC, L. Učíme se po celý život?:o vzdělávání dospělých v České republice.1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008.
Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

Katedra sociální pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce:

16. března 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2013

V Brně dne 16. března 2012

prof. PhDr. Pavel Múhlpachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Eva Jarošová

.....
Jméno, příjmení studenta

V Brně dne 30.3.2013

Jarošová Eva
.....
Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na celoživotní vzdělávání na venkově pomocí komunitní školy. Poskytuje ucelený popis a analýzu celoživotního vzdělávání na venkově, dále praktické poznatky o nutnosti zřízení komunitní školy jak pro venkov, tak i pro místní málotřídní školu. Dále díky výzkumu vzniká zdroj informací o tom, jak může komunitní škola zlepšit svoji nabídku kurzů tak, aby více vyhovovala místním lidem a podnítila jejich zájem o další vzdělávání. V neposlední řadě poskytuje návod, jak lépe informovat o svých aktivitách. K realizaci výzkumu je použita statistická procedura s dominantní technikou dotazníku.

KLÍČOVÁ SLOVA

Vzdělávání, výchova, celoživotní vzdělávání, motivace, málotřídní škola, venkov, komunitní škola.

ABSTRACT

The bachelor thesis is focused on lifelong learning in the country through community college. It provides a comprehensive description and analysis of lifelong learning in the country, and furthermore practical information about the need to establish community schools both for the country and for local small schools. In addition, thanks to research there is a source of information about how the community college can improve their offer of courses in order to suit more local people and to encourage their interest in further education. Finally, they can be better informed of their activities. The main statistical procedure used for the research is a questionnaire.

KEYWORDS

Education, lifelong learning, motivation, school with small classes, country, community school.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji panu doc. Ph.Dr. Miloslavu Jůzlovi, Ph.D. za jeho odbornou pomoc, ochotu, čas, trpělivost a morální podporu, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce. Také bych chtěla poděkovat svému manželovi a dětem za jejich toleranci, která byla při mém studiu velice důležitá, nesmírně si jí vážím.

V Brně dne .....

.....

(podpis autora)

OBSAH

Úvod	9
I. Teoretická část	11
1 Výchova a vzdělávání jako biodromální edukace	12
1.1 Vymezení pojmů vzdělávání a výchova	12
1.2 Celoživotní vzdělávání	13
1.3 Komunitní vzdělávání	15
1.4 Zájmové vzdělávání	16
1.5 Výchova ve volném čase a pro volný čas, její funkce	16
2 Novodobá historie komunitních škol	20
2.1 Nová škola o.p.s.	20
2.2 Národní síť venkovských komunitních škol o. s.	21
3 Motivace obyvatel ke vzdělávání	22
3.1 Vymezení pojmu motivace	22
3.2 Problematika motivace obyvatel venkova ke vzdělávání	22
3.3 Jak správně motivovat ke vzdělávání	23
4 Málotřídní školy na venkově	25
4.1 Vymezení pojmů málotřídní škola a venkov	25
4.2 Škola je místem pro socializaci	26
4.3 Škola v éře celoživotního učení	27
4.4 Důležitost komunitní školy pro venkov a málotřídní školu	28
5 Komunitní škola jako instrument ke vzdělávání a výchově	30
5.1 Vymezení pojmu komunitní škola	30
5.2 Funkce koordinátora komunitní školy	31
5.3 Financování komunitní školy	32
5.4 Komunitní škola při ZŠ a MŠ Suchohrdly u Miroslavi o.s.	33
5.5 Komunitní škola ve vztahu k sociální pedagogice	35
II. Praktická část	36
6 Empirická část	38
6.1 Cíle výzkumu	38

6.2	Charakteristika výběrového souboru	38
6.3	Metody výzkumu	38
7	Analýza a interpretace	40
	Závěr	54
	Literatura	56
	Seznam symbolů, veličin a zkratk	59
	Seznam obrázků	60
	Seznam tabulek	61
	Seznam příloh	62
	A Dotazník výzkumného šetření	63
	B Fotografie	66
	C Obsah CD	71

ÚVOD

Výchova a vzdělání, jdoucí spolu ruku v ruce, jsou nedílnou součástí našeho života. Většinu z nás vzdělávání opravdu provází celým životem. Počínaje našim dětstvím, nástupem do školy, seznamováním s přáteli, učivem, povinnostmi, přes období dospělosti (profesnímu vzdělávání) až po období stáří. Dnešní doba, nesoucí sebou vysoké požadavky a nároky, nás neustále žene k novým poznatkům a zkušenostem. Postupující pokrok technologie či jiná úskalí moderní doby, nás velice často staví před různé situace, kdy je nezbytné neustále se vzdělávat. Nejen z těchto důvodů vzniká v posledních desetiletích požadavek na **celoživotní vzdělávání dětí i dospělých**. Obyvatelé venkova jsou vystaveni jistému znevýhodnění oproti lidem z velkých měst. Toto znevýhodnění vnímám obzvláště v jejich možnostech trávení volného času a hlavně v možnostech tzv. vzdělávání se, kdy dojíždění do větších měst za těmito aktivitami je vesměs nereálné, a to jednak z finančních, tak i z časových důvodů. Mnoho z nich za prací dojíždí, vrací se ve večerních hodinách do svých domovů, kde je čeká další a další práce, možnost smysluplného trávení volného času, ale i další vzdělávání se tak vytrácí. To pak vede k rozvoji určitých negativních jevů, nejčastěji k závislosti na alkoholu. Zmíněný problém vnímám již mnoho let, neboť od dětství bydlím na venkově a mohu tak sledovat vývoj změn životního stylu u obyvatel venkova. Často však chybí lidem motivace, chuť i zájem o další vzdělávání či trávení volného času jinými aktivitami, než na které jsou zvyklí. Nejsou ochotni vzdát se svého stereotypu a přijmout změnu v životním standardu. Nemalý vliv má i jejich předem daný negativní postoj, aniž by si danou věc nejprve vyzkoušeli a teprve poté si vytvořili názor.

Uvedené téma jsem si vybrala z prostého důvodu. Od roku 2009, kdy jsem absolvovala kurz Obecních koordinátorů celoživotního vzdělávání v rámci projektu „Transfer know-how aneb budování mezisektorového partnerství v obcích“ a založila Komunitní školu při ZŠ a MŠ Suchohrdly u Miroslavi o.s., se zajímám o problematiku celoživotního vzdělávání na venkově a vnímám řadu úskalí, se kterými se musí potýkat. Jedním avšak velmi důležitým úskalím je malý zájem obyvatel venkova o celoživotní vzdělávání. V komunitní škole působím jako koordinátor na dobrovolné bázi, je to i jakési „moje dítě“, proto důvod vybrání tohoto tématu nese i jistý osobní náboj.

Cílem bakalářské práce je podat ucelený přehled o celoživotním vzdělávání dětí, dospělých, ale i seniorů obzvláště v rámci komunitního i zájmového vzdělávání na venkově. Dále pak možnosti výchovy a trávení volného času, jež souvisí s oborem sociální pedagogiky, neboť komunitní škola může být instrumentem k eliminování určitých negativních jevů objevujících se na venkově. Rovněž může být nástrojem ke

zvýšení atraktivity místní málotřídní školy, bojující každým rokem s uzavřením kvůli malému počtu přihlášených žáků. Zvláštní pozornost pak bude věnována důležitosti realizace komunitní školy pro venkov a využití potenciálu místní málotřídní školy k těmto aktivitám. **Cílem výzkumu tedy bude zjistit, jakým způsobem může komunitní škola doplnit svoji nabídku a změnit svoji činnost** tak, aby více vyhovovala a podnítila zájem obyvatel venkova o celoživotní vzdělávání.

Práce je členěna na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se skládá z pěti kapitol. První kapitola je věnována vymezení základních pojmů výchovy a vzdělávání jako součásti naší biodromální edukace. Druhá kapitola se věnuje novodobé historii komunitních škol (v mém případě konkrétně spojeny se dvěma neziskovými organizacemi, zabývajícími se problematikou celoživotního vzdělávání). Třetí kapitola se zabývá motivací obyvatel venkova ke vzdělávání, obzvláště pak motivací dospělých, ačkoliv vnímám potřebu rozvíjet motivaci ke vzdělávání již u dětí. Tato potřeba je v dnešní době dle mého názoru velice podceněna. Čtvrtá kapitola je směřována na vymezení pojmu venkova, málotřídních škol. Dále vysvětlení jejího významu v našem životě. Využití často opomíjeného potenciálu málotřídní školy pro aktivity školy komunitní. V neposlední řadě vysvětluje důležitost komunitního vzdělávání pro venkov. Pátá kapitola nese název Komunitní škola jako instrument ke vzdělávání a výchově, kde se věnuji jednak komunitní škole obecně, funkci koordinátora, financování komunitní školy. Ovšem uvádím zde i jakýsi exkurz do praktického provedení komunitní školy na venkově. Šestá kapitola je věnována praktické části této bakalářské práce, tedy realizaci výzkumu.

I. Teoretická část

1 VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ JAKO BIODROMÁLNÍ EDUKACE

1.1 Vymezení pojmů vzdělávání a výchova

Člověk se vyvíjí biodromálně neboli po celý svůj život po biologických, sociálních i psychologických stránkách. Díky tomuto vývoji se jedinci setkávají s přelomovými situacemi, které etapizují jejich život, příkladem mohou být: nástup do školy, zaměstnání, manželství či důchodu. Lidé tak přejímají neustále nové společenské role, jež jsou typické pro určitý věk. [5, str. 47–49]

Výchova je záměrné ovlivňování socializačních procesů v souladu se společensky přijatými hodnotami a normami, učení sociálním rolím – profesním, rodinným či společenským. Výchova se odehrává v určitém sociálním prostoru – ať už se jedná o konkrétní rodinu, školu, město, venkov. Jako každý jiný proces se výchova koná v určitém čase souběžně se socializací. [5, str. 13] Prostřednictvím výchovy působíme na rozvoj schopností člověka. Mezi tyto schopnosti patří: zaujímat postoje, vlastní názory, dále upevňovat vztahy ke skutečnosti nebo ke svému okolí, kultivovat sociální vazby. [2, str. 14]

Vzdělávání je záměrné, organizované učení, jež je výsledkem vědomého úsilí vzdělavatele, jehož pomocí se rozšiřuje potenciál člověka – bývá zaměřeno na přímou kultivaci znalostí, dovedností. Na straně účastníka pak může docházet k vědomému či nevědomému vzdělávání. [16, str. 32–35] Vštěpování dovedností a znalostí je nezbytné pro „hraní“ sociálních rolí v životě. [5, str. 13] Prostřednictvím vzdělávání rozšiřujeme zkušenosti, dovednosti, schopnosti, vědomosti, souhrn návyků člověka, zdokonalujeme jeho vybavenost pro praktickou činnost. [2, str. 14]

Spojení výchovy a vzdělávání vyjadřuje vzájemný úzký vztah: jestliže někoho něco učíme, tak jej zároveň i vychováváme. A naopak: pokud na někoho působíme výchovně, tak jej zároveň vzděláváme. [2, str. 14]

Moderní společnost přináší mnoho nových problémů, které mají bezprostřední vliv na rozvoj vzdělávání a výchovy: postupně se prodlužuje věk, technologie postupuje rychlým tempem. To nás vede k nutnosti učit se novým věcem, technologiím – nevyjímaje zvládání dalších situací dospělých, starých a nemocných. [5, str. 49] Ve 20. století se mění hodnotová orientace, která bývá rovněž nazývána jako triáda 3P: peníze, prestiž, přepych. Současně se náš život zrychluje, nemáme čas hledět do budoucnosti, řešíme pouze přítomnost, jsme zahlceni věcmi, informacemi, akceptujeme násilí, nespravedlnost a jsme citově otupeni. [16, str. 52]

Jiné vymezení moderních problémů uvádí ve své knize Pelikán [14, str. 15–30]: jedná se například o informační explozi a vliv médií, boj o trvale udržitelný rozvoj, rozkolísanost trvalých hodnot, dezintegraci osobnosti, úspěchanost doby, přelidňenost lidských sídlišť vedoucí k nezájmu o druhé, ztráta smyslu pro odpovědnost, devastace prostředí, rozchod s tradicí. Zhoršují se podmínky pro tzv. „zdravou socializaci“ – narůstají problémy a násilí v rodinách, rozvodovost, problémy se zařazením mladých lidí do společnosti. S tím souvisí obtíže v dosažení vzdělání a na trhu práce. [5, str. 60]

Vlivem výše uvedených problémů v posledních letech logicky **roste zájem o celoživotní vzdělávání**. Rovněž zájem o disciplíny zabývající se výchovou, o výchovu dospělých. Jelikož každý věk má své „výchovné problémy“ a proces socializace je celoživotní. [5, str. 49] Dochází k návratu ke staronovým hodnotám: volný čas, klid, samota, kvalita životního prostředí, zdraví, bezpečí, poznání, na které pochopitelně reaguje i trh svými nabídkami. [16, str. 52]

Vzdělávání a výchova by proto měly soustředit pozornost na následující okruhy:

- hledání a nalézání smyslu existence
- zaujetí aktivní životní pozice (ne pouze pasivní příjem)
- pochopení vlastních možností (adekvátní sebereflexe)
- výchova charakteru a životního zaměření osobnosti
- pozitivní vztah k životu (pozitivní emocionalita)
- smysl pro zodpovědnost, svobodu rozhodování
- orientace ve světě, citovost a citlivost k ostatním lidem
- výchova ke zvládnutí emocí, orientace ve vlastních citech
- výchova ke schopnosti sám sebe motivovat [14, str. 30–31]

1.2 Celoživotní vzdělávání

„Celoživotní vzdělávání jsou veškeré účelné formalizované i neformální činnosti související s učením, které se průběžně realizují s cílem dosáhnout zdokonalení znalostí, dovedností a odborných předpokladů.“ V Memorandu o celoživotním učení se také uvádí pojem všeživotní učení bez ohledu na místo, čas, formu učení a na životní etapu, kterou člověk prochází. [2, str. 12]

Uvádí se tři základní pojetí celoživotního učení:

1. Jedná se o rozvíjení dalšího vzdělávání pro ty, kteří školu již opustili – čili ne pouze určitou etapu života, jakou je například docházka do školy. S rozvojem dalšího vzdělávání souvisí i potřeba dodat motivaci, z vlastní potřeby usilovat o co největší úroveň znalostí a dovedností, převzít zodpovědnost za svůj vlastní život – neboli být proaktivní.
2. Můžeme se učit v různých institucích z prostředí obce, doma nebo na pracovišti – ke vzdělání můžeme přijít různými cestami, nejedná se tedy pouze o formální vzdělávání.
3. Důležité je poskytnutí rovných příležitostí pro všechny (bez ohledu na jejich nadání, vzdělání, věk, zdravotní stav, postavení) – maximální využití potenciálu jedince k jeho maximálnímu rozvoji. [22, str. 27]

Dalším důležitým dělením celoživotního učení je: formální, neformální a informální vzdělávání.

Formální vzdělávání – představuje řízený, záměrný, plánovitý, dlouhodobý, systematický, cílevědomý proces, který směřuje k praktickému uplatnění v sociálních nebo pracovních vztazích. Jedná se o vzdělávání ve vzdělávacích institucích (školách). Ty mají prostředky, obsahy, způsoby hodnocení dány jasně a legislativně. Forma nebo obsah musí mít didaktickou, výchovnou i vzdělávací hodnotu.

Neformální – jak název vypovídá, realizuje se mimo formální vzdělávací systém, čili nevede k ucelenému školskému vzdělání. Jedná se o saturaci individuálních zájmů jedince – ne učení se pro certifikáty, případně instituce. Může být realizováno různými nadacemi, kluby, kulturními zařízeními, které se věnují aktivitám, jež jsou pedagogicky pouze částečně iniciované a organizované. Mají velmi silný formativní vliv, přispívají k utváření osobnosti člověka. Eliminují škodlivé návyky, neproduktivní stereotypy, podporují sebevzdělávání, prohlubují znalosti, rozvíjí tvůrčí schopnosti, aktivizují jejich síly a schopnosti, rozvíjí emoční inteligenci, socializaci lidí a budují vzájemné vztahy. Výhodou je, že dokáží rychle reagovat na přání, očekávání a potřeby dospělých.

Informální – je proces, kdy získáváme své znalosti a dovednosti prostřednictvím každodenní reality neboli každodenní zkušeností, z prostředí, kontaktů. Mezi hlavní znaky patří to, že jsou neorganizované, nekoordinované, nesystematické. Působení však dělá z jedince samostatně myslící bytost, která dokáže posuzovat a řešit problémy. [2, str. 12–14]

Součástí celoživotního učení je vzdělávání dospělých, které můžeme členit na:

- **Občanské vzdělávání** – zaměřené na formování různých rolí občanských, rodinných, politických, společenských, vědomí práv a povinností člověka. Tím dává předpoklady pro jeho kultivaci.
- **Zájmové vzdělávání** – uspokojuje individuální potřeby jedinců na základě jejich zájmů. Umožňuje jejich seberealizaci ve volném čase. V ČR se mu věnují různé zájmové organizace. Odlišuje se hlavně dobrovolností, neformálností. Jiným typickým znakem je volný čas, kdy se každý jedinec rozhoduje, zda se má do vzdělávání zapojit a tím zaplnit svůj volný čas.
- **Profesní vzdělávání** – zahrnuje školení, kvalifikační či rekvalifikační vzdělání. Je důležité pro výkon určitého povolání. Má přímý vliv na ekonomickou aktivitu, zařazení a uplatnění jedince.
- **Náhradní školní vzdělání** – neboli druhá vzdělávací šance, získání takového druhu a stupně vzdělání, které odpovídá danému věku.
- **Vzdělávání seniorů** – aktivita postproduktivní generace, jež je zaměřena obzvláště na společensko–kulturní akce. Uspokojuje potřeby dané generace, kterým se senioři v produktivním věku nemohli věnovat, ale rozvíjí také jejich další vzdělávání. Typickým příkladem může být univerzita třetího věku. [2, str. 11]

1.3 Komunitní vzdělávání

Komunitní vzdělávání je originální proces, ve kterém mají možnost jednotlivé subjekty obce (jednotlivci, skupiny, školy, spolky, veřejné nebo soukromé instituce) podílet se na rozvoji obce a řešení potřeb té které skupiny. Může fungovat v jakékoliv místní organizaci – typické jsou školy, školky, knihovny, domovy důchodců, komunitní centra. Jejich prioritou však je napomáhání místní komunitě. V rámci tohoto vzdělávání jsou nabízena široká spektra vzdělávacích, rekreačních, zdravotnických, sociálních a kulturních aktivit pro jedince jakéhokoliv věku. [12, str. 10–12]

Nejčastěji je uváděno, že **komunitní vzdělávání se sestavuje ze tří vzájemně propojených složek:**

1. **Celoživotní učení**, ve kterém je učení chápáno jako celoživotní proces, jedná se o formální či neformální nabídku služeb pro danou komunitu, která je přizpůsobena potřebám konkrétní komunity.
2. **Aktivní zapojení komunity**, kde je podporován smysl pro občanskou zodpovědnost (zapojováním do vedení aktivit – dobrovolnická či placená činnost)

a demokratický přístup při místním rozhodování.

3. **Efektivní využívání zdrojů** lidských, finančních, fyzických zdrojů, které má daná komunita k dispozici. [12, str. 10]

1.4 Zájmové vzdělávání

Edukační aktivity zájmového vzdělávání je možné rozdělit také na:

- **individuální**×**skupinové**
- **organizované**×**neorganizované**
- **jednorázové**×**cyklické**

Na problematiku vzdělávání dospělých se nejčastěji nahlíží z pohledu pedagogiky volného času. Asi nejvyužívanější je prezenční podoba zájmového vzdělávání v podobě kroužků, přednášek, kurzů. Velice málo se pak využívá forma distančního vzdělávání, ale má se za to, že význam této formy poroste zároveň s rostoucí vzdělaností obyvatelstva. Některé distanční aktivity (především v počítačových nebo jazykových kurzech) pak probíhají na vysokých školách. [23, str. 51–77]

Nejrozšířenější formou zájmového vzdělávání je **vzdělávací kurz**, který můžeme charakterizovat jako „*časově, tematicky vymezenou formu kolektivního vzdělávání, umožňující účastníkům osvojit si pod vedením lektora odborné poznatky, praktické dovednosti z určité oblasti vzdělávání nebo z některého druhu pracovní činnosti.*“ [19, str. 127] Tyto kurzy většinou trvají 45–60 minut (tzv. vyučovací hodina), didaktické metody pak mají podobu přednášek, seminářů, cvičení, workshopů, konzultací. Počet účastníků je většinou ustálený. Má pevnou osnovu a učební plán. [23, str. 78] Častou metodou je jednorázová přednáška, protože jde o časově, organizačně i finančně nejméně náročnou záležitost. [23, str. 70]

Jinou organizační formou je **kroužek**, který je většinou charakterizován jako amatérské, dobrovolné sdružení jedinců, kteří mají stejnou zájmovou orientaci. Své vědomosti a dovednosti rozšiřují pomocí společné tvořivé poznávací činnosti. Tyto kroužky mohou být například: sportovní, umělecké (divadelní, hudební, taneční aj.), technické, společenské, naučné (jazykové, přírodovědné), sběratelské. [23, str. 78]

1.5 Výchova ve volném čase a pro volný čas, její funkce

Volný čas můžeme definovat jako čas, který jedinec netráví pod vlivem různých závazků, převážně pracovních, které vyplývají z našich sociálních rolí, z nutnosti

zachovat, udržet si svůj život. Je to čas, kdy může docházet k regeneraci našich pracovních (odpočinek) i duševních sil (zábava) či k rozvoji osobnosti nebo spoluúčasti na vytváření kultury. [7, str. 13]

Podle Krystoně [23, str. 26] můžeme volný čas interpretovat ve třech následujících rovinách:

- edukační, která je prostorem pro celkový rozvoj a vzdělávání
- individuální neboli saturace individuálních zájmů, seberealizace jedince
- sociální, která ukazuje náš životní styl, je prevencí sociálně–patologických jevů

Volný čas, stejně jako rodina, zdraví, zaměstnání, přátelství či partnerství, patří k neopomenutelným lidským hodnotám. Přináší pocit svobody – je to čas, kdy se můžeme věnovat jen sami sobě. Díky mechanizaci práce máme v současné době více času, který můžeme věnovat střídání aktivit a odpočinku než bývalo v dřívějších dobách.

Volný čas můžeme rozdělit dle druhu činností na odpočinkový, zájmový, rekreační. Dle Vážanského [23, str. 29–30] má volný čas plnit následující funkce:

- Komunikační – potřeba kontaktu s druhými lidmi, potřeba sdílení, vytváření sociálních vztahů, empatie.
- Kompenzační – vyrovnávání nedostatků, rozptýlení, potěšení či bezstarostnost.
- Rekreační – osvěžení, regenerace sil nebo psychické uvolnění.
- Kontemplační – potřeba času sám pro sebe, klidu, rozjímání, autoreflexe.
- Edukační – potřeba se dále vzdělávat, poznávat, dalších zážitků, výměny rolí.
- Participační – potřeba mít vlastní iniciativu, angažovanost, rozhodování, spoluodpovědnost.
- Integrační – potřeba kolektivního vědomí, společenských vztahů, hledání emocionální jistoty, tradic, rituálů.
- Enkulturační – potřeba tvůrčího uplatnění, kreativity, fantazie, nezávislého růstu schopností.

Výchova má také následující funkce:

- a) **Sociální:** zahrnuje socializaci v různých sociálních prostředích: včetně rodiny, dále sdružování se s jinými členy ve skupině. Obsahuje potvrzení vlastní osobnosti, sociálního uznání.
- b) **Terapeutická:** obsahuje hledisko zdravotní, prevenci chorob a zdravý životní styl.
- c) **Ekonomická:** zde se mění hledisko pojetí volného času, který byl dříve považován za promarněný a promrhaný čas. [7, str. 14]

Výchovné zhodnocení volného času zahrnuje následující oblasti:

- **Výchova ve volném čase:** je veškeré působení, které neuspokojuje naše základní biologické, pracovní ani školní povinnosti. Základním rysem je dobrovolnost na volnočasové činnosti, dělá z nás aktivního činitele, který se na ni podílí.
- **Výchova prostřednictvím aktivit volného času:** hlavním cílem těchto aktivit je osvojit si nové znalosti a dovednosti v oblasti volného času. Jedná se například o osvojení zdravého způsobu života nebo demokratického myšlení, veřejně prospěšnou činností aj.
- **Výchova k volnému času:** zde se jedná o reflexi samotného volného času, odkrývání jeho skrytých možností a samozřejmě směřování k jeho dalšímu využití. Je to motor, který celému procesu dává dynamiku, orientaci. [7, str. 18–19]

V zájmovém vzdělávání se často mluví o výchově pro volný čas, ve volném čase a volným časem, jak bylo napsáno výše. Smyslem předešlých definic je hlavně vyčerpání plného potenciálu volného času. Volný čas se tak zařazuje do socializačního i celoživotního procesu. Každému z nás by proto měla být poskytnuta příležitost tento čas využít kvalitně a smysluplně. [23, str. 54]

Vliv, který volný čas na jedince má, je velice individuální, je omezen možnostmi každého z nás. Velice často se dospělý dostává do situace, kdy pokračuje ve svém volném čase v činnosti, jež je hodně podobná jeho práci. Jednou z příčin může být úzká specifikace jeho oboru, dávající jedinci omezený pohled na životní možnosti, dlouhodobě rozvíjí jen určitou část jeho osobnostních dispozic. [23, str. 30]

Na prožívání volného času působí mnoho vlivů: demografické, kulturní, sociální či společenské vlivy prostředí – dále typy osobností a jejich zaměření, vzory chování, žebříček hodnot (vytvořený již od dětství), pohlaví, vzdělání, profese, vztah k práci, věk, které mohou náš volný čas omezovat nebo podporovat. Svoji roli zde hraje také typ výchovy – ať se jedná o výchovu rodinnou, mimoškolní či školní. [23, str. 37]

Je nutné zmínit fakt, že za poslední desetiletí se mění vývoj trávení volného času, obzvláště u dětí a mládeže, což logicky souvisí s jejich hodnotovou orientací, dochází k poklesu sportovních aktivit, kulturních aktivit, četby. Na druhou stranu některé aktivity mají vzrůstající tendenci – jako je sledování televize, využívání PC a tzv. „nicnedělání“. Zvláště varující je snižování podílu času, který je **věnován vzdělávání se**. [5, str. 62–64]

Ačkoliv většina dětí, mladistvých či dospělých má volný čas, neumí ho využít. Neumějí se orientovat v nabídkách, což vede k různým sociálně patologickým jevům

(asi nejviditelnějším jevem je vzrůstající alkoholismus). Případně k určité sociální izolovanosti, která se v posledních letech dle mého názoru i zkušeností velmi markantně promítá v životě obyvatel venkova.

Volnočasové aktivity by měly pomáhat řešit negativní jevy mezi dětmi, mládeží, ale i dospělými. Důležité je omezení vlivu médií, která ovlivňují často negativně jejich chování. Hlavní prioritou by měla být podpora k jejich vzájemnému sdružování. To, jakým způsobem využíváme volný čas, vypovídá o našem životním stylu. [7, str. 95]

2 NOVODOBÁ HISTORIE KOMUNITNÍCH ŠKOL

Myšlenka komunitních škol je novodobou záležitostí, která se v posledních letech neustále rozvíjí. Z mého pohledu považuji za důležité uvést dvě organizace, které se touto myšlenkou zabývají.

Jako první si dovolím uvést obecně prospěšnou společnost Nová škola o.p.s. Ta ve spolupráci s Mgr. et Bc. Markem Lauermannem v roce 2005 vytvořila knihu *Standardy kvality v komunitních centrech*, zde působí jako člen expertní skupiny výše zmíněného sdružení. [29] Mgr. et Bc. M. Lauermann se dlouhodobě pohybuje v oblasti projektů či iniciativ zaměřených na rozvoj a posílení konceptu komunitních škol nejen v ČR. Působí jako lektor kurzů, které jsou zaměřeny na tvorbu a řízení projektů, na budování a posilování komunitní dimenze. Od roku 2008 vede tým zpracovávající pro Ministerstvo školství a tělovýchovy ČR „Analýzu připravenosti prostředí v ČR s možností rozvoje komunitních škol“, dále působí jako národní koordinátor projektu „Ověření standardu kvality komunitní školy pro ČR“. [30]

Jako druhou v této kapitole uvádím organizaci Národní síť venkovských komunitních škol se sídlem v Borech o. s., kde jsem v roce 2009 absolvovala rekvalifikační kurz obecních koordinátorů celoživotního vzdělávání v rámci projektu „Transfer know-how aneb budování mezisektorového partnerství v obcích“. Výše zmíněný kurz mne motivoval k založení venkovské komunitní školy v obci Suchohrdly u Miroslavi (Jihomoravský kraj). V současné době se věnuji spolupráci s touto organizací.

2.1 Nová škola o.p.s.

Nová škola o.p.s je nevládní nezisková organizace se sídlem v Praze, která od roku 1996 podporuje především vzdělávání menšin, Romů, cizinců a jejich dětí. Vytváří rovné příležitosti pro všechny obzvláště prostřednictvím konferencí, seminářů, kurzů, projektů, školení, snaží se zlepšovat komunikaci mezi menšinami a většinovou společností, prosazuje postupy ve vzdělávání, posilující občanskou a multikulturní společnost. [27]

Mezi její hlavní cíle patří:

- Podpora úspěšného zařazení dětí ze znevýhodněného prostředí do školského systému, přínos podnětů vedoucích až ke zlepšení podmínek v přístupu ke vzdělávání.
- Zvyšování povědomí o důležitosti **celoživotního vzdělávání**, podpora rozvoje komunitních škol a center, které tyto principy uplatňují.

- Posílení počtu romských dětí vstupujících na střední školy, zvyšování sebevědomí těchto dětí ve vztahu ke vzdělávání a uplatnění ve společnosti.
- Být nevládní autoritou v poskytování dále se rozvíjejících vzdělávacích programů.
- Navázání mezinárodní spolupráce v oblasti vzdělávání romských dětí a mládeže, prosazování programů ve všech regionech České republiky. [31]

2.2 Národní síť venkovských komunitních škol o. s.

Národní síť venkovských komunitních škol se sídlem v Borech o. s. (dále jen NSKVŠ) je nezávislá nestátní nezisková asociace působící na celém území České republiky. Byla založena v roce 2005.

Mezi její hlavní cíle patří:

- Vesnický komunitní rozvoj na bázi partnerství s důrazem na **celoživotní vzdělávání** venkovské populace v komunitních školách.
- Podpora komunitních škol, sdružování, vzdělávání vesnických koordinátorů, lídrů, nabídka výměny zkušeností.
- Spolupráce v evropských strukturách pro rozvoj venkova a celoživotní učení.
- Snaha zachovat vesnické školy, rozvíjet vesnické komunity zdola.
- Budování partnerství, mezinárodní spolupráci. [25]

V současné době NSKVŠ nabízí různé akreditované či e-learningové kurzy (např.: „Jak založit a řídit venkovskou komunitní školu“), besedy, semináře, konference na tematiku komunitních škol, rozvoje zdola nejen pro Českou republiku, ale i pro jiné státy. Například zástupci zemí jako je: Polsko, Litva, Lotyšsko, Wales aj. se každoročně zúčastňují pravidelných mezinárodních seminářů, které vždy na podzim pořádá NSKVŠ. Akreditovaný kurz Obecních koordinátorů celoživotního vzdělávání absolvovalo do roku 2012 celkem 65 lidí z České republiky. Funkci koordinátora celoživotního vzdělávání se dále věnuji v kapitole 5.2.

3 MOTIVACE OBYVATEL KE VZDĚLÁVÁNÍ

„Každému z nás je příjemnější, když dělá něco, k čemu ho vede vnitřní motivace. Jestliže se člověk učí rád, jde mu to lépe od ruky. Při studiu se můžeme cítit dokonce i šťastní“. [3, str. 21]

3.1 Vymezení pojmu motivace

Motivace je složka psychické regulace, která zajišťuje fungování učení, podněcuje chování vedoucí k dalšímu růstu osobnosti a jeho vnitřní rovnováhy, dává určitému chování smysl, směřuje k nějakému druhu uspokojení. Motivace vysvětluje psychologické důvody „proč“ se jedinci chovají tak, jak se chovají, orientují na jiné cíle, dosahují cílů různým způsobem. Motivace je považována za intrapsychický proces skládající se z dílčích procesů zaměřených na cíl, intenzitu, trvání jednání, chování. Tento proces má svůj zdroj ve vnitřní i vnější situaci jedince, směřuje k udržování, obnovování určitého optimálního vnitřního stavu spokojenosti. [13, str. 8–17]

Funkcí motivace je uspokojování potřeb jedince, které vyjadřují nějaké nedostatky (deficity) v oblasti sociálního nebo na fyzické bytí. V tomto smyslu pak motivace směřuje k odstranění výše zmíněného deficitu pomocí účelného chování. Východiskem pak je určitý vnitřní stav osobnosti (výchozí vnitřní napětí), který směřuje k dalšímu vnitřnímu stavu – uspokojení díky konkrétnímu chování. [13, str. 16]

Motivace se může stát velkým **stimulem k vlastní aktivitě**, pokud splňuje dva základní předpoklady:

- musí být smysluplná
- musí obsahovat silný emocionální náboj, který za určitých okolností člověka pozitivně stimuluje nebo jej naopak stresuje, zbavuje schopnosti reakce. Přiměřené zvládnutí emocí je základním předpokladem k tomu, aby byla motivace správným stimulem aktivity každého člověka, který pak v rozumném podněcujícím napětí setrvá až do dosažení daného cíle. [14, str. 141–143]

3.2 Problematika motivace obyvatel venkova ke vzdělávání

Některé výzkumy ukazují, že míra celoživotního vzdělávání v ČR je na velmi nízké úrovni ve srovnání s průměrem EU. Nejčastěji uváděnými příčinami proč se dospělí nechtějí zúčastnit dalšího vzdělávání jsou například tyto faktory: nedostatek

času, nedostatek peněz, nutnost starat se o potomky, negativní zkušenosti ze školy, málo příležitostí ke vzdělávání a jeho nepotřebnost, nedostatek sebedůvěry, špatná dostupnost vzdělávacích možností nebo nevhodný čas kurzů. [23, str. 18–19]

Mimo tyto faktory jsou zájemci o vzdělávací aktivity vystaveni i jiným problémům: hlavně přicházejí do styku s nepřehlednou nabídkou různých polokomerčních či komerčních kurzů, které se snaží vyplnit mezery školského systému, aktualizovat poptávku nových zájmů a potřeb jedinců. Problémem těchto kurzů zůstává dostupnost, financována a především jejich kolísající úroveň. Je zřejmé, že by bylo zapotřebí utvořit organizovaný a vnitřně provázaný systém vzdělávání dospělých, neboť všechny tyto faktory jsou demotivující pro zájemce o vzdělávání. [23, str. 95]

Pokud však chybí silná motivace dále se vzdělávat, může být nabídka vzdělávacích aktivit sebelepší. Ta však dospělého jedince bez této motivace do dalšího formálního či neformálního vzdělávání nenaláká. [22, str. 59]

3.3 Jak správně motivovat ke vzdělávání

Získávání nové cílové skupiny vzdělávání z psychologického hlediska znamená oslovit, informovat a přesvědčit jednotlivce. Získat je, aby se rozhodli zúčastnit se vzdělávání, dále se motivovali, aktivizovali pro vzdělávání a pro profesní či osobnostní rozvoj. [11, str. 177]

Dospělí lidé mají svá určitá specifika, která je zapotřebí při jejich motivaci respektovat. Jedná se o už vyvinutý sebecit (sebeobraz), znalost svých možností, znalost schopností vzdělávat se, schopností přemýšlet, regulovat vlastní jednání. Dospělí se vzdělávají v určitém společenském, osobnostním, kulturním, sociálním kontextu, v interakci s druhými lidmi. Ochota se vzdělávat souvisí s vidinou reálné možnosti, že budou efektivní a tuto situaci zvládnou – to souvisí s dosažením určitého cíle v jejich životě. Víra ve vlastní schopnosti a očekávání účinnosti vzdělávání určují, jaké aktivity si dospělí vyberou, kolik energie do nich vloží, jak dlouho potrvá jejich úsilí. [11, str. 92–95]

Klíčem k dobrým výsledkům vzdělávání je pochopení triády **UMĚT, CHTÍT A MOCI**, jež vede k úspěšnému rozvoji člověka. Proces učení, obzvláště dospělých, je závislý na tomto **tzv. motivačním trojúhelníku**. Efektivní učení předpokládá naplnění všech výše zmíněných podmínek. Čili člověk **bude mít možnost se učit**. Tato podmínka je determinována jednak sociálními (dostatek volného času, rodinná a pracovní situace), ale i fyzickými faktory. Druhou podmínkou je, že se **jedinec chce učit**. Velmi důležitá pak je vnitřní motivace. Je téměř nemožné naučit ně-

čemu nemotivovaného člověka, který se nechce ničemu učit. Třetí podmínkou pak je **umění učit se**. Nebo také naučit se učit. S postupně přibývajícím věkem je učení obtížnější. [23, str. 62–63]

Ve vzdělávání dospělých mají **motivační faktory** velmi velký vliv. Dobrovolná účast na vzdělávacích kurzech je významným motivátorem zájmového vzdělávání. [23, str. 79]

Za hlavní motivační faktor je uváděna **ochota se učit** a tato ochota předpokládá osobní **zájem**. Ve zmíněném faktoru spatřují někteří autoři výhodu ve vzdělávání dospělých oproti vzdělávání dětí a mládeže, kteří nejsou ochotni se učit. Werner (in Lówe, 1977) uvádí, že „věk je pro efektivitu učení věcí vedlejší, i když není bez vlivu. Vzdělavatelnost dospělého závisí na jeho ochotě k učení“. [10, str. 159–161]

Machalová [11] ve své knize uvádí, že proces vzdělávání se obvykle nedokončí ti dospělí účastníci, kteří nejsou motivováni učit se.

Pro úspěšné a efektivní zvládnání vzdělávání dospělých je důležitá jak vhodná, užitečná a zajímavá forma, tak i obsah vzdělávání. S tím souvisí zvolení vhodných metod a v neposlední řadě schopnost učitele pečovat o jistotu, koncentraci, pohodlí účastníků, umění přizpůsobit vzdělávání aktuálním potřebám, vyvolat a udržet aktivitu, spontánní zájem účastníků. [16, str. 32]

Vlastní aktivita samozřejmě souvisí s motivací. Lidi, kteří jsou v procesu učení lze rozdělit na:

- **proaktivní**, což jsou jedinci, kteří se aktivně zapojují, jsou iniciativní v procesu učení. U proaktivních lidí se předpokládá, že se učí lépe než reaktivní studenti, jelikož si déle uchovávají a více využijí poznatky získané při studiu. Být proaktivní znamená převzít zodpovědnost za svůj vlastní život. Naše chování není jen funkcí podmínek, ale odvíjí se od našich rozhodnutí. Hlavním krédem dnešní doby je, abychom se v životě chovali proaktivně.
- **reaktivní**, což jsou jedinci, kteří jsou pasivní a pouze čekají, až budou učeni. [23, str. 79–80] Chování reaktivních lidí má vliv na společenské prostředí – na „společenské klima“. Jestliže budeme pouze pasivně čekat, stane se, že náš život budou určovat vnější okolnosti, což bude mít nemalé důsledky na náš osobnostní růst a příležitosti. [4, str. 63–64]

4 MÁLOTŘÍDNÍ ŠKOLY NA VENKOVĚ

4.1 Vymezení pojmů málotřídní škola a venkov

Venkov je vymezený prostor, který zahrnuje jak krajinu, tak i venkovská sídla. Jde tedy jak o nezastavěné území, tak i o zastavěné území malých sídel – vesnic. Pro venkov jsou charakteristické: menší hustota vazeb mezi jednotlivými subjekty, které se ve venkovském prostoru pohybují, menší intenzita sociálně ekonomických kontaktů, vysoký podíl zeleně v zástavbě. Venkovské sídlo charakterizují různé determinanty: jako je třeba hustota zalidnění, typická struktura nízkopodlažních rodinných domů, návěs jako kulturní, společenské centrum, vymezení dvora, hospodářského zázemí, sociální, ekonomické (kdy rozhodující činností je zemědělství nebo oblast potravin, ostatní do zaměstnání dojíždí mimo toto sídlo, historické, administrativní, statistické). Nejčastěji se pro vymezení venkovských sídel v ČR běžně užívá hranice 2000 obyvatel v sídle, resp. v obci, jako hranice pro nepochybně venkovské sídlo (obec), ale existují i sídla, která mají venkovský charakter při více než 2000 obyvatel. Ráda bych zde zdůraznila především **sociální pojetí venkovského sídla**: je to sídlo, kde existují mnohem užší sociální kontakty mezi jednotlivými obyvateli a existuje zde participace a dlouhodobá neformální sociální kontrola. [31]

V posledních letech se mění život na venkově, rozvoj v oblasti hromadných sdělovacích prostředků a technologie poznamenaly život rodin i zemědělců a nastavily jim prostor pro volný čas. Mnoho obyvatel venkova dojíždí za prací do velkých měst. To vše změnilo situaci na vesnicích a přiblížilo ji k městskému prostředí, i když některé rozdíly ještě přetrvávají a někdy je jediným spojením lidí z venkova s okolním světem televize. [8, str. 96–97]

Málotřídní škola

Od roku 1990 lidé oživilo tradici málotřídních venkovských škol, ovšem řada obcí hned poté začala svádět finanční boj o jejich udržení. Udržení školy v obci při malém počtu žáků je velmi těžké i v současné době. [8, str. 97] Souvisí to s vnímáním venkova jako periferie, který musí o usilování potřeb tvrdě bojovat. [20, str. 305]

Málotřídní škola je neúplně organizovaná základní škola, která má pouze jeden vzdělávací stupeň a méně než 5 tříd. V některé ze tříd jsou vyučovány děti z více ročníků, hovoří se tak o kombinovaných (spojených) třídách. Důvodem vzniku těchto škol je malý počet dětí, které jsou ve věku školní docházky ve spádové oblasti a většinou se jedná o školy venkovské. [20, str. 303]

Zajisté stojí za to zmínit, že podle některých i zahraničních studií jsou děti z málotřídních škol na stejné vzdělávací úrovni jako děti z velkých škol. Neopomenutelnou

výhodou málotřídních škol je přehledné, stálé sociální prostředí, připomínající širší rodinu: je zde nízká míra anonymity, pravidelný kontakt mezi staršími i mladšími dětmi, dlouhodobé vztahy, děti se učí vzájemnému respektu ke klidu a ke své práci, v malém kolektivu je možnost pro pedagogy všimnout si patologických jevů již v počátcích, možnost včas adekvátně zasáhnout, reagovat na aktuální a individuální potřeby žáků. [20, str. 306]

V České republice jsou málotřídní školy běžným organizačním typem základních škol. A je na každé škole, jakým způsobem se bude sama rozvíjet. Nejčastěji se snaží otevřít co nejvíce místní komunitě. [20, str. 307]

4.2 Škola je místem pro socializaci

„Škola není dům, ve kterém pouze se učí, ale měla by být místem, kde je milé pobývat, protože člověk prožije ve škole velký kus života“. [15, str. 197] Každý z nás si někdy vzpomene na to, jaká byla škola, kterou navštěvoval nemalou část svého života. Na spolužáky, přátele, nepřátele, učitele. Na různé emoce, které v nás vyvolávalo „zkoušení“, zážitky ze školních výletů, na atmosféru při každém překročení prahu této budovy a je jedno, o jakou školu se jedná, jestli to byla základní, střední, vyšší odborná nebo vysoká. V našich vzpomínkách na školu se bezesporu promítnou jak dobré, tak i špatné emoce.

Škola je jednou z typických společenských institucí, ve které dochází k uspokojování socializačních potřeb, je prostorem pro interakci, setkávání a sociálního styku s druhými lidmi. Její vliv v oblasti sociální percepce je rovnocenný – někdy i větší, než vliv rodičů. Škola představuje **sociální organismus**, žije svým vlastním životem podle svých vnitřních pravidel – je to společenství vzájemně integrujících jedinců, ti se zde scházejí po určitý čas za účelem výchovy a vzdělávání. Nejde tedy jen a pouze o budovu, toto společenství může vzniknout kdekoliv. [5, str. 119–120]

Řada výzkumů prokazuje, že aby mohla škola úspěšně zvládat mnohostranné požadavky kladené na ni různými subjekty, působící z vnějšího prostředí, je zapotřebí opírat se o procesy, jež lidé budou považovat za smysluplné – uvádí se tři důležité faktory pro úspěch školy:

- a) První faktor: jak se ve škole zachází s lidmi (když škola bude s lidmi spolupracovat, lidé jí budou důvěřovat, respektovat, její práci podporovat a spolupracovat s ní).
- b) Druhým faktorem je organizační prostředí: takové, které stimuluje učení, spolupráci, sdílení základních norem a hodnot.

- c) Třetím je schopnost, připravenost k učení: kde jsou k dispozici vhodné programy pro rozvoj lidí. [17, str. 116–117]

Jedinec ovlivňuje přírodní, společenské, kulturní prostředí – toto prostředí naopak působí na něj. Zprostředkujícím nástrojem mezi jedincem a společností je **proces socializace** včetně výchovy jako záměrného působení. Socializace propojuje jedince se společností. Z každého se pak stává „z biologického tvora tvor společenský“. [5, str. 43–45] Důležitým pojmem v procesu socializace je **sociální učení**, kde se jedinec v interakci s okolím učí reálnému chování, např. žít s druhými lidmi, rozumět požadavkům sociálního prostředí, reagovat na ně, stanovit pravidla, normy jednání apod. Současně se v socializaci formují vlastní požadavky, zájmy, aspirace a očekávání jedince. [5, str. 45]

Socializaci dělíme do tří etap: nejranější je tzv. primární socializace, kde si jedinec vštěpuje základní návyky nejčastěji v prostředí rodiny – jedná se o utváření vlastní identity, vlastního Já, dítě je aktivním subjektem. V druhé etapě je typické určité osamostatňování, kdy se formují základy hodnot a norem, dítě vstupuje do sociálního prostředí. Třetí etapou je pak pronikání dítěte do širší sítě společenských vztahů školy a vrstevníků – tato skupina je tak základním prvkem socializace, plní významné sociální funkce. [5, str. 50–55]

4.3 Škola v éře celoživotního učení

Požadavky a postavení škol se v posledních letech mění, stejně jako očekávání vztahovaná na školy. Zcela jasně se do popředí dostává tzv. *lifelong learning* (neboli celoživotní učení), které má pro školy řadu důsledků, vytváří určitý tlak na proměnu tradiční školy. Mezi **hlavní úkoly** v souvislosti s celoživotním učáním se uvádí, že škola by měla:

- Připravit své žáky tak, aby byli ochotni a schopni se i v dospělosti nadále učit.
- Vytvářet příležitosti pro dospělé, aby se mohli mnohostranně rozvíjet. Individuálně či ve spolupráci s ostatními v kontextu organizačního učení ve škole.
- V neposlední řadě **využívat potenciál školy** k vytváření a realizaci rozmanitých nabídek pro učení. Jedná se o různé skupiny dětí, dospívajících i dospělých nejen z příslušné obce, ale i ze širokého okolí. [17, str. 115–117]

Očekává se, že do realizace a vytváření nabídek se budou zapojovat nejen vysoké, vyšší odborné, ale i základní školy. Polechová (2005) uvádí, že výše zmíněné zapojování mohou dokládat **tzv. komunitní školy**, které se v řadě případů snaží poskytovat vzdělávací podněty žákům, rodičům, ale i jiným zájemcům a stávají se tak významným činitelem obce.

Je zřejmé, že proměna školy je dlouhodobým procesem. „Škola je taková, jací jsou lidé v ní. Je pro nás velmi důležité, jak školu vnímají žáci, rodiče, učitelé.“ [18, str. 50]

4.4 Důležitost komunitní školy pro venkov a málotřídní školu

Budování školy jako otevřeného, snadno přístupného centra obce má několik výhod, které je důležité znát, aby škola mohla svoji roli plnit efektivně, systematicky. Uvádí se tři zásadní aspekty: organizační zázemí, partnerství a kapacita pro získávání zdrojů.

Jedná se o přeměnu škol na kulturní, společenská, komunitní centra svých lokalit, která mají naplnit širší vzdělávací a volnočasovou nabídku nejen pro žáky, kteří navštěvují danou školu, ale i pro dospělé, seniory. Hlavně, aby byl efektivně využit prostorový, personální, technologický potenciál, který by jinak byl na školách nevyužitý. Svoji velmi důležitou roli má škola také v otevřené komunikaci se svým okolím. [28]

Díky smysluplnému naplnění volného času je schopna eliminovat určité nežádoucí sociálně – patologické jevy, které se čím dál častěji objevují na vesnicích – a to převážně díky „nudě“ či „bezesmyslného nicnedělání“ místních dětí a mládeže. Dále si myslím, že má nemalý podíl na odbourávání sociální izolovanosti, která je negativním jevem dnešní technologicky přehlcené doby. Sama jsem svědkem úpadku sociálních kontaktů s ostatními lidmi, s čímž naše obec svádí nemalý boj. Většina obyvatel přichází z práce, uzavírá se do svých domovů. Když poslouchám své prarodiče o tom, jak se dříve vykládalo u draní peří, jak si sousedé vzájemně pomáhali a neustále spolu mluvili, přijde mi to až neuvěřitelné, že někdy něco takového mohlo být.

Je několik výhod, které bývají uváděny v souvislosti s fungující komunitní školou a jimiž je vysvětlována potřebnost komunitních škol v obcích. Tato škola podporuje rodiče, aby se zapojovali do procesu ve vzdělávání svých dětí, ve spolupráci s místními partnery vytváří nabídku rekreačních, kulturních, vzdělávacích, společenských akcí. Což **rozvíjí vzájemný užitek pro školu i komunitu**, rozvíjí, posiluje důvěru mezi školou a domovem, současně mezi školou a místními podnikateli. [12, str. 32]

K 1. 8. 2012 čítá obec Suchohrdly u Miroslavi 490 obyvatel, z toho 80 dětí. Je zde základní a mateřská škola, přičemž základní škola je vedena jako málotřídní. Z mého

pohledu by mohla být komunitní škola velkým přínosem, který by především vedl ke zvýšení atraktivity málotřídní školy, jež bojuje každým rokem o přežití z důvodu malého počtu žáků. Rodiče však velmi často přehlašují své děti do spádové Miroslavi, města vzdáleného cca 7 km.

5 KOMUNITNÍ ŠKOLA JAKO INSTRUMENT KE VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVĚ

5.1 Vymezení pojmu komunitní škola

Definice venkovské komunitní školy (dále jen VKŠ) je následující: jedná se o vzdělávací zařízení sídlící a provozující svoji činnost ve venkovské obci do 5000 obyvatel, které splňuje pět předpokladů:

- 1.) Poskytuje nějakou formou základní celoživotní vzdělávání přístupné všem dospělým obyvatelům obce (př. nejen pro rodiče, jejichž děti školu navštěvují) přímo v obci.
- 2.) Právní forma je buď nestátní nezisková organizace (občanské sdružení dle zákona 83/1990 nebo obecně prospěšná společnost, příspěvková organizace). Případně může být jako vedlejší hospodářská činnost v rámci základní školy v obci.
- 3.) Podílí se nějakým způsobem na obecních rozvojových aktivitách: strategie, besedy, semináře a na komunitním životě v obci.
- 4.) Sídlí a působí pouze v jedné obci, případně umožňuje vzdělávání občanům nejbližších spádových obcí, kteří nemají svoji vlastní školu.
- 5.) Má samostatný rozpočet, je řízena s respektem k principům dlouhodobé udržitelnosti, finanční nezávislosti. [24]

Ukázalo se, že k realizaci komunitního vzdělávání je **ideálním místem škola** – konkrétně komunitní škola a to z toho důvodu, že právě škola je fungující veřejnou institucí skoro v každé obci. Je financována z komunálních rozpočtů, tedy z místní komunity. Představuje ohromný lidský potenciál, může zapojit širokou veřejnost na účasti při svém řízení. Ovšem je zapotřebí, aby tato škola byla otevřena pro širokou veřejnost po celý týden, i v odpoledních hodinách, což se liší od tradičních představ „klasických“ škol. Nutno podotknout ještě jeden velmi důležitý fakt, že škola je **vzdělávacím centrem obce**. [12, str. 11]

Logicky tak vyplývá řada důležitých úkolů pro školu samotnou, ale i pro její vedení. Důležité je být otevřený aktivitám, které jsou nad rámec běžného provozu, rychle a hlavně kvalitně reagovat na aktuální potřeby dané komunity, nabízet vysoký standard služeb, v neposlední řadě se věnovat i dalšímu sebezdokonalování. [12, str. 11]

Komunitní školy mohou pozitivně ovlivňovat zaměstnanost pomocí jimi organizovaných, pořádaných kurzů, při jednorázových akcích pak mohou otevřít své prostory

pro všechny lidi místní komunity – nejen pro rodiče, jejichž děti navštěvují danou školu. V neposlední řadě má za úkol zapojit všechny členy komunity do celoživotního vzdělávání. [12, str. 11-12]

5.2 Funkce koordinátora komunitní školy

Tato pozice je v ČR poměrně nová, ovšem v některých školách je již realizována, koordinátor je finančně podporován z místních rozpočtů. Většinou však bývá s financováním práce koordinátora problém, což je praxe i v naší komunitní škole, kde jako koordinátor pracuji na dobrovolné bázi.

Koordinátor komunitní školy odpovídá zejména za praktickou realizaci a organizaci činností zajišťovaných sdružením. Měl by působit jako blízký spolupracovník ředitele školy, zaměstnanec školy, součást pedagogického sboru.

Z pozice koordinátora komunitního vzdělávání vyplývají určité povinnosti spojené s jeho funkcí:

- Plánování komunitního rozvoje na základě potřeb komunity, jeho zhodnocení.
- Příprava rozpočtového opatření, kontrola jeho dodržování, zajištění financování aktivit.
- Příprava podkladů pro účetnictví, komunikace s účetním, fundraising – neboli příprava žádostí, řízení financí, vyúčtování.
- Příprava, organizační zajištění aktivit pořádaných komunitní školou.
- Vedení spolupracovníků, pracovníků, kteří se podílí na chodu komunitní školy, udržování funkčního a efektivního týmu těchto pracovníků, supervize.
- Zjišťování potřeb a zájmů komunity, sledování dopadů aktivit školy na komunitu.
- Networking (vytváření sítě), spolupráce nejen s místními organizacemi, podnikateli, rodiči, vytváření partnerství.
- Spolupráce s jinými organizacemi – např. místní akční skupina (MAS), podporující tyto činnosti.
- Propagace, PR neboli informovanost – komunikace uvnitř i navenek, komunikace s místním tiskem, správa webových stránek aj. [12, str. 20–21]

Z výše uvedených povinností je zřejmé, že pozice koordinátora komunitní školy není jednoduchou pozicí, vyžaduje spoustu vědomostí, znalostí, orientaci v oblasti dané problematiky, také další sebevzdělávání, zdokonalování.

Zájem o profesi koordinátora i o kurz roste na celém území ČR i díky tomu, že některé obce, ve kterých koordinátoři začali pracovat, přímo rozkvetly. Obecni

koordinátor může pomoci zejména venkovským obcím a městysům do 4000 obyvatel s dáváním lidí dohromady, jejich zapojováním do rozvojových činností. Jeho profese zaměřená na komunitní činnosti a rozvoj obce jej kvalifikuje k tomu, aby stál mezi často přetíženým starostou a místními lidmi, na nichž závisí život obce. Koordinátoři absolvující kurz obecních koordinátorů celoživotního vzdělávání obnášející schopnost psát projekty, strategicky myslet, dovednosti mobilizace a motivace lidí, zásady správného využití času (sladění osobního, profesního života). Stejně tak se naučí, jak účelně komunikovat se zastupiteli, zástupci spolků či podnikateli. Vědomost, že rozvoj zdola je během na dlouhou trať a umění plánovat, řídit animaci v ročních cyklech, jim pomáhá v jejich práci. [26]

5.3 Financování komunitní školy

Panuje následující předpoklad, že majoritní část aktivit je financována z veřejných zdrojů, segment zájmového vzdělávání je výrazně podfinancován. Obecně se dá říci, že nejčastějšími zdroji financování nestátních neziskových organizací vykonávajících aktivity v popisované oblasti jsou následující: příspěvky ze státního, krajského či obecního rozpočtu, granty, dotace z EU, výnosy z vlastní činnosti, členské příspěvky, dary (od občanů či firem), veřejné sbírky, aukce, sponzorské příspěvky. [23, str. 120–122]

Financování komunitní školy v praxi je velice složitou záležitostí, vypadá zhruba následovně: Ačkoliv vybíráme kurzovné, které činí od 250 Kč/pololetí u dětských kroužků po 1500 Kč/pololetí pro dospělé (viz. Anglický jazyk pro dospělé), je komunitní škola ráda, když každým rokem finanční chod zvládne. Nemalý podíl na financování má však i obec Suchohrdly u Miroslavi, která naši činnost podporuje dotací na podporu činnosti v oblasti sportu, kultury a volnočasových aktivit.

V letošním roce jsme však poprvé zažádali o dotace z rozpočtu Jihomoravského kraje „Podpora posilování rodičovských kompetencí, mezigeneračního soužití a prevence sociálního vyloučení rodičů pečujících o děti pro rok 2012“ na rozšíření činnosti mateřského centra, která nám byla přislíbena. Nyní se chystáme k podpisu smlouvy. Jestliže vše dobře dopadne, mohou se na podzim roku 2012 maminky s dětmi těšit na nově vybavené centrum v hodnotě 20000 Kč.

5.4 Komunitní škola při ZŠ a MŠ Suchohrdly u Miroslavi o.s.

Občanské sdružení je vymezeno zákonem 83/1990 Sb., o sdružování občanů, je to nejtypičtější forma nestátních neziskových organizací. Podléhá schválením stanov, vzniká udělením registrace u ministerstva vnitra. Sdružením se nemohou stát politické strany, společnosti s výdělečnou činností, ozbrojené spolky apod. Právní úprava je dost liberální. Základním faktorem pro registraci jsou stanovy, ve kterých musí být uveden název, sídlo, účel, orgány, osoby, které mohou jednat za občanské sdružení, jejich práva a povinnosti. [12, str. 32]

Komunitní škola při ZŠ a MŠ Suchohrdly u Miroslavi o.s. (dále jen komunitní škola) byla založena a zaregistrována u ministerstva vnitra jako občanské sdružení v listopadu roku 2009. Cílem sdružení je rozvoj komunitního školství v obci Suchohrdly u Miroslavi jako základní článek celoživotního vzdělávání dospělých, podporovat aktivity místní málotřídní základní a mateřské školy směřující ke zlepšení kvality výuky. Dále k vytvoření zdravého a tvůrčího prostředí školy, včetně dalších forem mimoškolního vzdělávání a mimoškolních aktivit žáků. Tým podílející se na chodu komunitní školy se sestává z dvanácti pedagogických či nepedagogických pracovníků (převážně žen).

Ve školním roce 2011/2012 byly pod komunitní školou následující kurzy či kroužky:

Mateřské centrum Duhový Tulipánek

Určeno nejen pro maminky s malými dětmi do 4 let věku, ale zúčastnit se mohou také prarodiče dětí. Pod odborným vedením Mgr. Daniely Bednařikové se zde děti učí jednoduché básničky, písničky, říkadla, různé výtvarné činnosti. Maminky si pak mohou odpočinout v příjemném prostředí herny, která je umístěna v budově základní školy u dobré kávy, čaje. Fotodokumentaci z kurzu můžeme vidět na obr. B.1 a obr. B.2).

Hudební kroužek

Určen pro děti místní základní a mateřské školy. Pod odborným vedením pana Čajdy se zde mohou děti naučit hrát na 3 hudební nástroje: flétna, kytara, klavír.

Angličtina hrou

Určen pro hlavně pro děti mateřské školy, zájem je i u školních dětí. Pod odborným vedením paní Jarošové se děti seznamují s anglickým jazykem v podobě básniček, říkadel, písniček, her a výtvarných činností (viz obr. B.3).

Počítačový kroužek

Určen pro děti místní základní školy. Pod odborným vedením paní Mgr. Dagmar Příkazské se děti seznamují s vývojem techniky v podobě Wordu, Excelu, Internetu apod.

Grafomotorický kurz

Určen pro předškolní děti, kteří nastupují do školy. Pod odborným vedením paní Mgr. Yvony Slaninové se děti učí správným pracovním i psacím návykům.

Keramika pro děti

Určena pro děti mateřské školy. Pod odborným vedením paní Marcely Hermanové si děti prostřednictvím keramické hlíny procvičují jemnou a hrubou motoriku. Navíc si mohou domů odnést spoustu krásných výrobků.

Sportovní kroužek

Určen pro děti základní školy. Pod odborným vedením paní Mgr. Šárky Chaloupkové se snažíme u dětí (spolu s projektem Zdravá výživa do škol) o nápravu pohybových schopností.

Cvičení TAE–BO

Určeno dospělým – ženám i mužům. Dva dny v týdnu se tak mohou setkávat a zlepšovat svoji kondici v místní sokolovně pod odborným vedením paní Dany Bystrianské.

Virtuální univerzita třetího věku

Určena pro obyvatele venkova starších 50ti let. Pod odborným vedením Mgr. Šárky Chaloupkové a ve spolupráci s Českou zemědělskou univerzitou v Praze se dospělí seznamují s různými tématikami (Např.: Etika jako východisko společnosti, Astronomie, Pěstování jedlých hub aj.) a v neposlední řadě s počítačem. Výsledkem jsou hlavně velmi příjemná večerní setkávání v místní ZŠ. Více informací lze nalézt na internetových stránkách www.e-senior.cz (viz obr. B.4 a obr. B.5).

Hlavním problémem komunitní školy i obce je však **velmi malý zájem obyvatel**, jejich motivace se vzdělávat. Nejedná se však pouze o vzdělávání dospělých, ale i dětí a mládeže, včetně možnosti trávení volného času, které by mohlo být smysluplnější. Jako příklad mohu uvést Virtuální univerzitu třetího věku, kterou v současné době navštěvuje 12 seniorů – ovšem z toho jen 3 místní. Zbytek dojíždí z okolních obcí i přes 40 km vzdálených. V důsledku malého zájmu byly již některé kroužky fungující pod komunitní školou zrušeny. S touto problematikou se však nepotýká pouze naše komunitní škola. Na závěrečné konferenci projektu „Transfer know-how a budování mezisektorového partnerství v obcích“, která se ko-

nala v dubnu roku 2012, zazněla tato problematika nejen z mých úst, ale i od jiných koordinátorů komunitních škol z Moravskoslezského kraje a Vysočiny. Uvádím zde i kroužky a kurzy, které byly z důvodu malého zájmu zrušeny po zhruba dvou letech fungování.

Logopedická chvílka

Určena pro předškolní děti. Pod odborným vedením paní Radky Kudláčkové se děti učily správným návykům a nápravě v oblasti řeči.

Zábavné cvičení pro rodiče s dětmi

Určeno pro rodiče s dětmi v jakékoliv věkové úrovni. V odpoledních hodinách se pak mohli setkávat a zacvičit si v místní sokolovně pod vedením Vladimíry Rozmahelové (viz obr. B.6).

Lehký aerobic pro školní děti

Určen pro věkovou kategorii od 7–15 let. Jednalo se o lehký aerobic a gymnastiku rovněž pod vedením paní Rozmahelové.

Aerobic pro ženy

Aerobic, protahování, relaxace pro ženy ve večerních hodinách jednou týdně v místní sokolovně (viz obr. B.7).

Anglický jazyk pro dospělé

Určen pro dospělé jakéhokoliv věku pod vedením Mgr. Heleny Habánové. Dospělí se zde dva roky zdokonalovali v anglickém jazyce ve večerních hodinách. Byla využita budova místní málotřídní školy (viz obr. B.8).

Keramika pro dospělé

Určena pro dospělé, ale i pro jejich děti. V odpoledních hodinách si pak mohli vyzkoušet různé manuální, výtvarné techniky: ubrousková technika, pedig, práce s keramickou hlinou a pecí, výroba šperků aj. (viz obr. B.9).

5.5 Komunitní škola ve vztahu k sociální pedagogice

Velmi obecně je možné říct, že sociální aspekty výchovy a vývoje osobnosti jsou předmětem sociální pedagogiky. Ta se orientuje na výchovu, která se intervenuje do procesu socializace – ať už se jedná o sociálně znevýhodněné, ohrožené jedince – nejde jen a pouze o děti a mládež, ale i o dospělé, o snahu zlepšení podmínek, ve kterých jedinci žijí. [9, str. 49] Jak jsem psala výše, obyvatelé venkova jsou v určitém

znevýhodnění oproti lidem, kteří žijí ve větších městech, kde je dostačující nabídka volnočasových aktivit. Jisté znevýhodnění vidím i po finanční stránce obyvatel venkova, dojíždění do větších měst za těmito aktivitami je pro mnoho z nich finančně, ale i časově nereálné. Svůj volný čas tak většinou vyplňují tzv. nicneděláním, televizí, počítačem, facebookem, hrami na počítači, posedáváním v hospodě nebo v případě starších lidí nekončící prací na zahrádkách.

Aktuálními úkoly sociální pedagogiky jsou například:

- popis a analýza prostředí, které člověka obklopuje. Je potřeba zachycovat jeho proměnlivost a vlivy na člověka
- zkoumání, jak lidem poskytovat pomoc
- reflexe globálních problémů společnosti – problémy technizace, generační, multikulturní, ekologické i jiné
- přispívání ke zdravému životnímu stylu – s důrazem nabídky hodnotného využívání volného času, programů zaměřených na prevenci, zájmovou orientaci jedinců rozvoj komunikace i vztahů mezi lidmi, zvládání životních situací, podporu sociální kreativity aj.
- pomoc při hledání identity a vnitřního zakotvení [9, str. 49–50]

Sociální pedagogika jako sociální pomoc je součástí vědy o člověku. Jejím cílem v pedagogickém systému je poskytnout pomoc dětem, mládeži, dospělým, skupinám v různých typech prostředí a hledání různých forem kompenzace nedostatků tohoto prostředí. Hlavním cílem je přeměna lidí a společnosti prostřednictvím výchovy. [?, str. 58]

Vzhledem k výše a stručně uvedeným definicím sociální pedagogiky, které jsou v literaturách uvedeny, vnímám vztah komunitní školy (jako instrumentu ke vzdělávání, výchově, volnému času) k sociální pedagogice jako velmi blízký. Stejně tak vnímám blízký vztah role sociálního pedagoga s rolí koordinátora celoživotního vzdělávání.

II. Praktická část

6 EMPIRICKÁ ČÁST

6.1 Cíle výzkumu

Cílem výzkumného šetření, které bylo realizováno v rámci této bakalářské práce, bylo zjistit, proč obyvatelé obce Suchohrdly u Miroslavi nemají zájem o aktivity komunitní školy i celoživotního vzdělávání. Prvním dílčím cílem bylo zjistit, zda jsou obyvatelé obce o těchto akcích dobře informováni. Zda s nezájmem o vzdělávání nesouvisí nedostatečná informovanost. Druhým cílem bylo zjistit, zda je dostačující nabídka kurzů či kroužků vedených komunitní školou a jakým způsobem může komunitní škola doplnit svoji nabídku tak, aby podpořila zájem obyvatel venkova o celoživotní vzdělávání.

K objasnění těchto cílů jsem si stanovila tři výzkumné problémy:

- 1) Obyvatelé venkova nemají zájem o celoživotní vzdělávání.
- 2) Nabídka akcí, kurzů, kroužků pořádaných komunitní školou je dostatečná.
- 3) Obyvatelé obce Suchohrdly u Miroslavi jsou dobře informováni o akcích komunitní školy.

6.2 Charakteristika výběrového souboru

Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na obyvatele obce Suchohrdly u Miroslavi. Obec Suchohrdly u Miroslavi k 1. 8. 2012 má 490 obyvatel, z toho 80 dětí (čerpáno z Obecního úřadu Suchohrdly u Miroslavi). Dotazníkové šetření bylo zaměřeno jednak na celou skupinu obyvatel obce, ale zvlášť na dvě jednotlivé skupiny obyvatel. První skupinou je ta, která již některé kurzy či kroužky komunitní školy navštěvuje. Druhou skupinou pak ta, která kurzy komunitní školy nenavštěvuje.

6.3 Metody výzkumu

Sběr dat byl realizován prostřednictvím dotazníků, jejichž vzor je uveden v příloze č. 1. Metodu výzkumu formou dotazníku jsem zvolila proto, že umožňuje ekonomické, celkem rychlé sbírání dat při velkém počtu respondentů. Toto šetření probíhalo předáním dotazníků, osobním oslovením lidí obce Suchohrdly u Miroslavi. Navštívila jsem každou domácnost, celkem bylo rozdáno 308 dotazníků. Vyplněný dotazník byl získán zpět od 37 respondentů. Celková úspěšnost je tedy 12%, což je velmi málo. Nízká návratnost vede k otázce, zda je výzkum reprezentativní pro danou populaci, nebo zda není nějakým způsobem zkreslující. Punch [21, str. 59] ve své knize uvádí,

aby byl výzkum reprezentativní, je zapotřebí návratnost minimálně 60% dotázaných respondentů.

V dotazníku bylo kromě identifikačních údajů o věkové kategorii a pohlaví respondentů uloženo celkem 14 otázek, z toho osm (otázky 3, 4, 6, 8, 9, 10, 12, 13) mělo předdefinovány odpovědi a) ano, b) ne. Dále byly použity 3 otevřené otázky (5, 11, 14), kde respondenti měli možnost vyjádřit volně svůj názor. Zbytek otázek byl formou uzavřených (7, 15, 16) s předdefinovanými odpověďmi a) – e), ze kterých bylo možné vybrat více odpovědí, tzn.: u jedné otázky mohlo být použito vícenásobné odpovědi, do těchto otázek však byla přidána položka „jiná možnost, jaká“.

Hodnocení výzkumného šetření bylo provedeno kvantitativní analýzou, odpovědi na každou otázku byly hodnoceny z celkového počtu navrácených dotazníků. Tímto šetřením jsem usilovala o zjištění zájmu obyvatel venkova o celoživotní vzdělávání, v případě nezájmu o uvedení důvodů, které je k tomu, že nenavštěvují aktivity komunitní školy, vedou. Zda nemá jejich nezájem souvislost s nedostatečnou informovaností o aktivitách komunitní školy. V případě, že kroužky navštěvují jsem se snažila zjistit jejich spokojenost. Dále jak může být tato nabídka zlepšena tak, aby vyhovovala místním lidem, motivovala je, podpořila zájem o vzdělávání i smysluplné trávení volného času.

7 ANALÝZA A INTERPRETACE

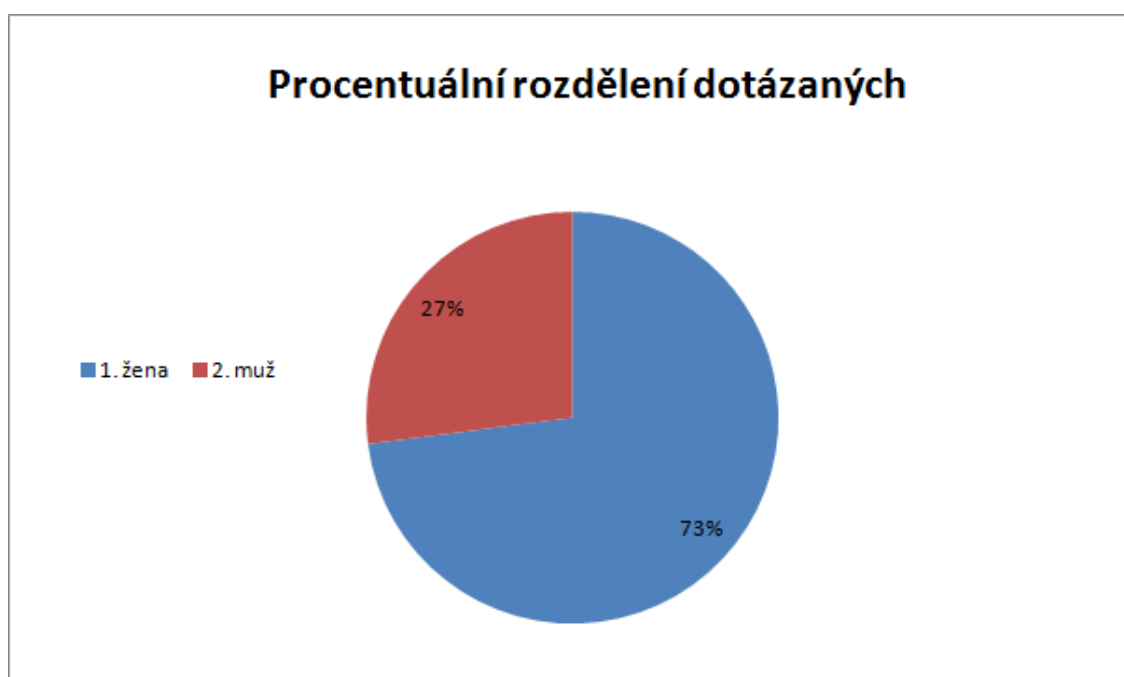
Počáteční údaje dotazníku byly zaměřeny na dvě kategorie: věk a pohlaví respondentů pro získání základních identifikačních údajů a tím o co neobjektivnější náhled na výzkumný soubor respondentů. Z celkového počtu 37 respondentů je rozložení pohlaví a věku výzkumného souboru následující:

Otázka č. 1: Uveďte, jakého jste pohlaví:

Podíl mužů a žen, kteří se zúčastnili dotazníkového výzkumu, je v poměru 73% žen (27 respondentů), mužů 27% (10 respondentů). Procentuální rozdělení dotázaných je uvedeno v následujícím grafu:

Pohlaví	Počet
Ženy	27
Muži	10
Celkem	37

Tab. 7.1: Otázka 1.

Obr. 7.1: Otázka 1. procentuální rozdělení dotázaných.

Otázka č. 2: Do jaké věkové kategorie patříte:

	Do 15-ti let	16 - 30	31 - 50	51 - 75	75 -->
Ženy	3	6	11	5	2
Muži	4	1	1	3	1
Celkem	7	7	12	8	3

Tab. 7.2: Otázka 2.

Z tabulkového přehledu: nejsilnější skupina byla ve věkové kategorii 31–50 let, v počtu 12 respondentů. Oproti tomu byla nejslabší skupina ve věku 75 let a více v počtu 3 respondentů. Ostatní věkové skupiny měly poměrně podobné zastoupení: věková skupina 51–75 let 8 respondentů, do 15 let 7 respondentů, 16–30 let také 7 respondentů.

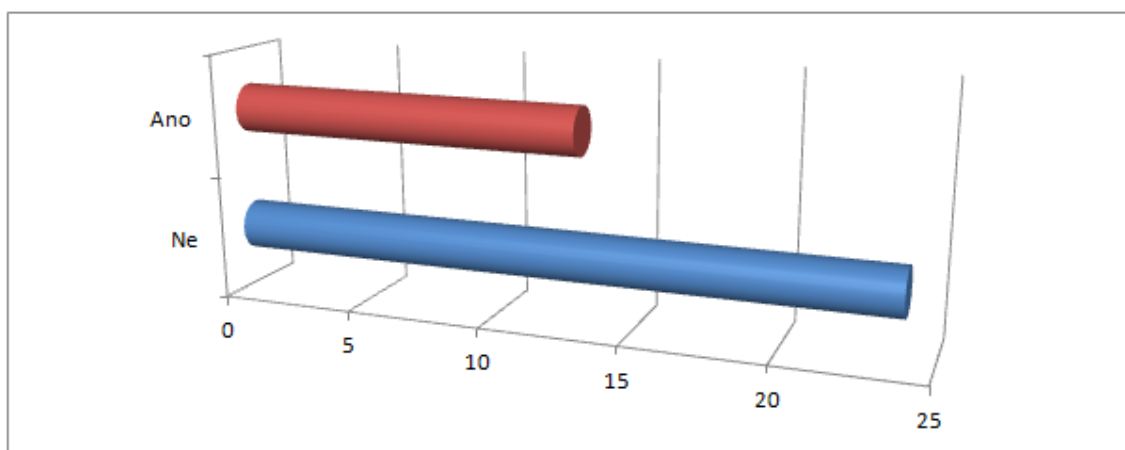
Dílčí závěr:

Z provedeného výzkumu je patrné, že dotazníkové šetření vyplnily především ženy. Nejsilnější skupina byla ve věkové kategorii 31–50 let.

Otázka č. 3: Navštěvujete nějaké kurzy, kroužky pořádané komunitní školou?

Touto otázkou jsem se snažila zjistit, kolik procent respondentů navštěvuje kurzy, pořádané komunitní školou.

- Ano – 13×
- Ne – 24×

Obr. 7.2: Grafické znázornění otázky 3.

V dotazníkovém šetření odpovědělo 13 respondentů, že kurzy pořádané komunitní školou navštěvují, 24 respondentů kurzy nenavštěvuje. Tato otázka byla vedena

s cílem rozdělení respondentů do dvou skupin tak, jak bylo uvedeno v charakteristice výzkumného vzorku v kapitole 6.2. Rozdělení otázek pro respondenty navštěvujících kurzy je v otázkách 11, 12, 13, 14, 15. Otázka 16 je pak určena pro respondenty nenavštěvující kurzy.

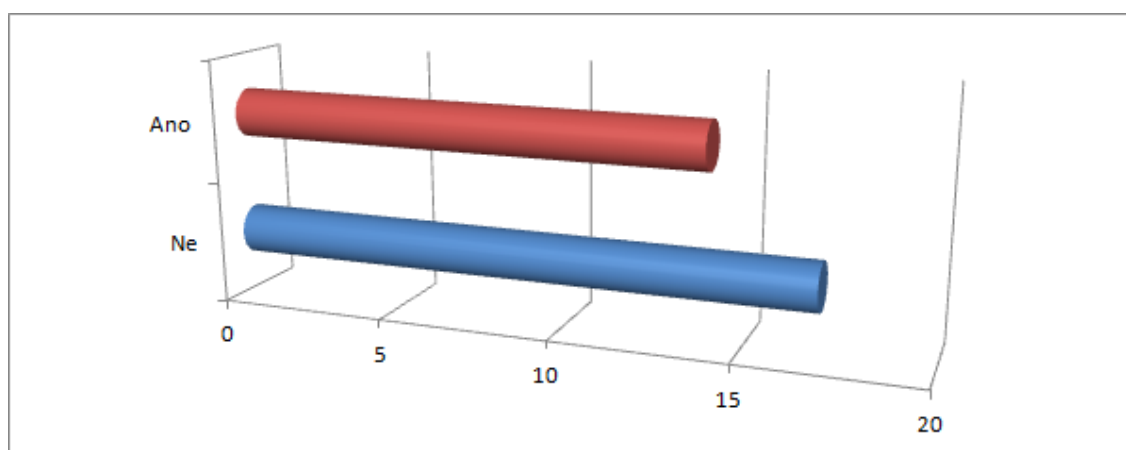
Dílčí závěr:

Z provedeného výzkumu je patrné, že kurzy navštěvuje pouze 35% dotázaných respondentů. 65% respondentů, kteří dotazníky vyplnili, kurzy komunitní školy nenavštěvuje.

Otázka č. 4: Je nabídka kroužků v současné době dostačující?

Touto otázkou jsem se snažila zjistit, zda místní lidé považují nabídku kroužků za dostačující či nikoliv. Grafické znázornění odpovědí je následující:

- Ano – 14×
- Ne – 23×

Obr. 7.3: Grafické znázornění otázky 4.

Z 37 odpovídajících respondentů jich 14 uvedlo, že nabídka kroužku je v současné době dostačující. Naopak 23 respondentů uvedlo, že nabídka dostačující není. Z výše uvedeného výzkumu vyplývá: 38% uvedlo dostačující nabídku, 62% současnou nabídku za dostačující nepovažuje.

Otázka č. 5: O které kroužky, kurzy byste nabídku doplnil/a?

Tato otázka je položena formou otevřené otázky, k níž se mohli respondenti volně vyjádřit. Jejím cílem bylo zjistit, jakým způsobem by mohla komunitní škola doplnit svoji nabídku kroužků, aby místní lidé byli s touto nabídkou více spokojeni a motivováni k navštěvování aktivit komunitní školy. Jejich odpovědi jsou zaznamenány v

následující tabulce:

Pro děti	Fotbal, florbal	3x
	Cvičit v sokolovně	4x
	Aerobic s Vladkou	2x
	Víc pohybu	1x
Pro dospělé	Angličtina	4x
	Břišní tance	1x
	Bazar na oblečení v sokolovně	2x
	Počítače pro maminky na MD	3x
	Keramiku	1x
	Jogu nebo relax cvičení	1x
	Cvičení pro maminky s dětmi	1x

Tab. 7.3: Otázka 5.

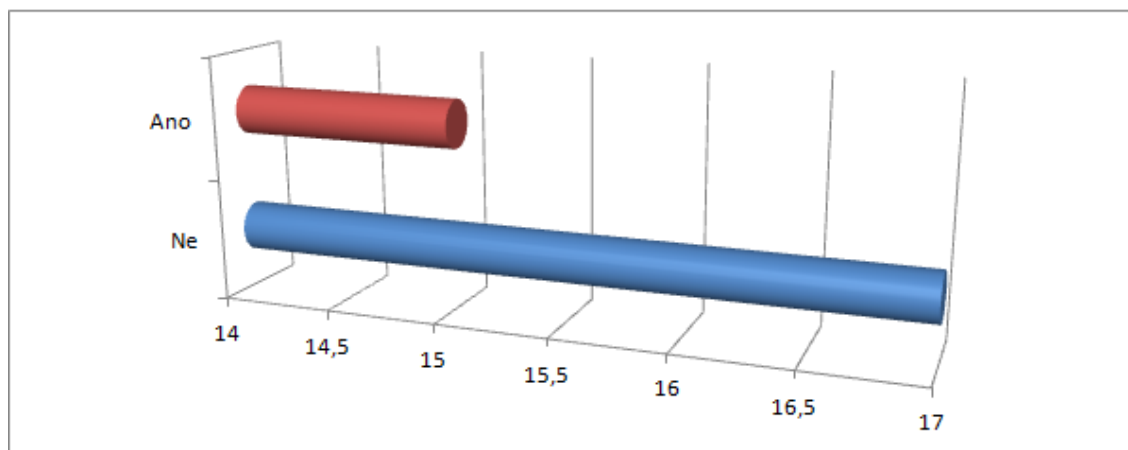
Dílčí závěr:

Z výše uvedeného výzkumu (otázky 4,5) vyplývá následující: Z 37 dotazovaných respondentů je 62% respondentů, kteří nabídku kurzů považují za nedostačující. Z uvedených návrhů bylo nejčastěji uvedeno pro děti: cvičit v sokolovně 4 respondenti, hrát floorbal 3 respondenti. Pro dospělé byla nejčastěji uvedena angličtina pro dospělé 4 respondenti, počítače pro maminky na MD 3 respondenti. Odpovědi na tuto otázku slouží jako návod pro komunitní školu o jaké kurzy, kroužky má svoji nabídku doplnit v novém školním roce 2012/2013 pro větší spokojenost místních obyvatel.

Otázka č. 6: Jste dobře informován/a o kurzech (kroužcích), které komunitní škola pořádá?

- Ano – 15×
- Ne – 22×

Touto otázkou jsem se snažila zjistit, zda jsou respondenti dobře informováni o akcích komunitní školy. Z odpovídajících respondentů 15 odpovědělo, že je dobře informováno. Dalších 22 respondentů není dobře informováno. Procentuální rozdělení dotázaných je v následujícím grafu:

Obr. 7.4: Grafické znázornění otázky 6.

Dílčí závěr:

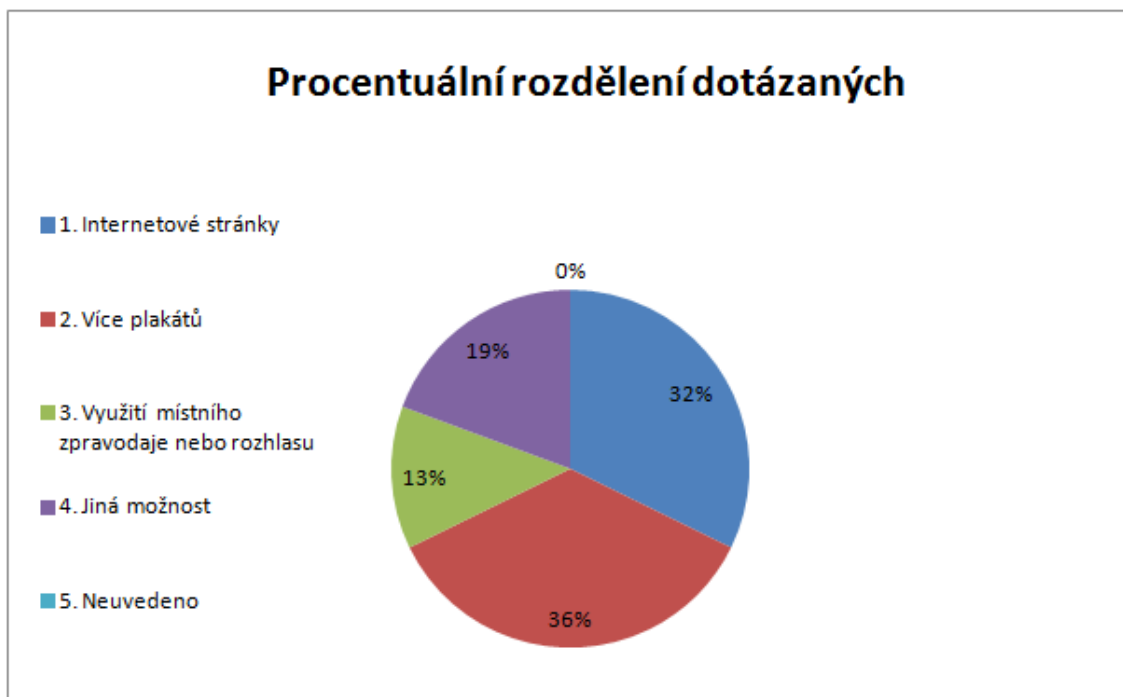
Z grafu je patrné, že 59% není o akcích komunitní školy dobře informováno, což by mohlo souviset s nedostatečným zájmem místních obyvatel o aktivity komunitní školy. Výsledkem provedeného šetření pro komunitní školu je tedy fakt, aby více informovala o svých aktivitách.

Otázka č. 7 : Co by Vám pomohlo k lepší informovanosti o těchto kroužcích?

Touto otázkou jsem se snažila zjistit, jakým způsobem může komunitní škola vylepšit informovanost o svých aktivitách. U této otázky mohlo být označeno více odpovědí. Nejvíce byl zastoupen požadavek internetových stránek v podobě 22 respondentů. Na dalším místě se umístil místní zpravodaj – 19 respondentů, dále pak vyvěšení více plakátů – 12 respondentů. Zajímavé je, že 6 respondentů neodpovědělo na danou otázku vůbec. Uvedení jiné možnosti nebylo respondenty vůbec využito.

Název	Počet
Internetové stránky	22
Více plakátů	12
Využití místního zpravodaje nebo rozhlasu	19
Jiná možnost	0
Neuvedeno	6

Tab. 7.4: Otázka 7.

Obr. 7.5: Otázka 7. procentuální rozdělení dotázaných.

Dílčí závěr:

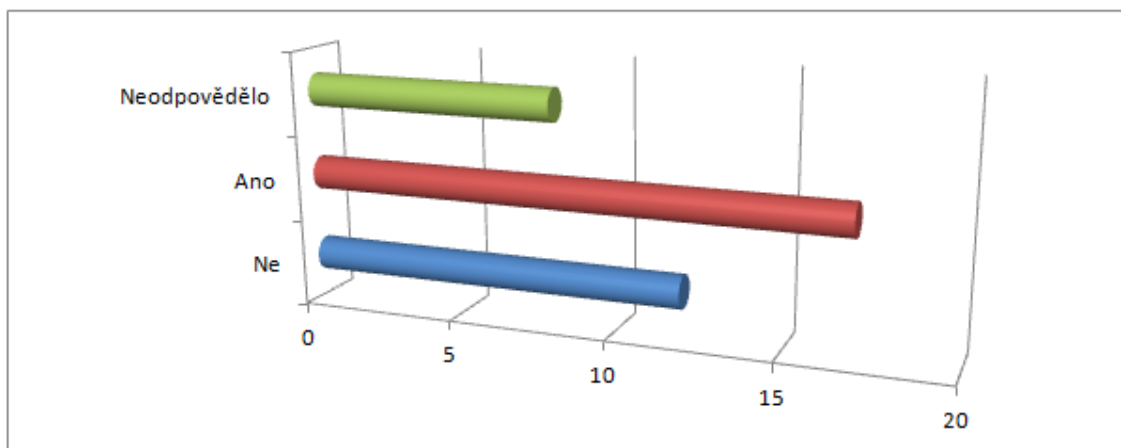
Z tohoto výzkumu (otázka 6 a 7) vyplývá, že by měla komunitní škola zřídit internetové stránky. Dále pak informovat občany o svých aktivitách v místním zpravodaji a používat místní vývěsky k uvěřejňování plakátů, celkově zlepšit informovanost o svých aktivitách.

Otázka č. 8: Vyhovují Vám prostory Základní školy k vedení kroužků?

- Ano – 17×
- Ne, uvítali bychom jiné místo – 12×
- Neodpovědělo – 8×

Proč nevyhovuje:	
Málo místa v ZŠ	1x
Málo prostoru v herně MC	1x
Arogantní chování ředitelky	1x
Nemám rád školu	1x

Tab. 7.5: Otázka 8.

Obr. 7.6: Grafické znázornění otázky 8.

Návrhy na řešení:

Využít hřiště nebo sokolovnu.

Touto otázkou jsem se snažila zjistit, jestli „návrat do školních lavic“ není demotivujícím faktorem pro účast respondentů na akcích komunitní školy. Zda jejich nezájem nesouvisí s negativním vnímáním místní ZŠ.

Z 37 respondentů odpovědělo 17, že jim prostory školy vyhovují. Dále 12 odpovědělo, že jim prostory nevyhovují. Z toho 8 respondentů pouze označilo možnost „ne“, nevyplnilo podotázku „proč“ a „jaké místo“ by doporučili. 4 respondenti uvedli následující faktory, proč jim prostory školy nevyhovují: v ZŠ je málo místa, málo prostoru v herně MC, arogantní chování ředitelky, nemám rád školu. 2 respondenti by navrhovali využít místní hřiště a více sokolovnu k těmto aktivitám.

Dílčí závěr:

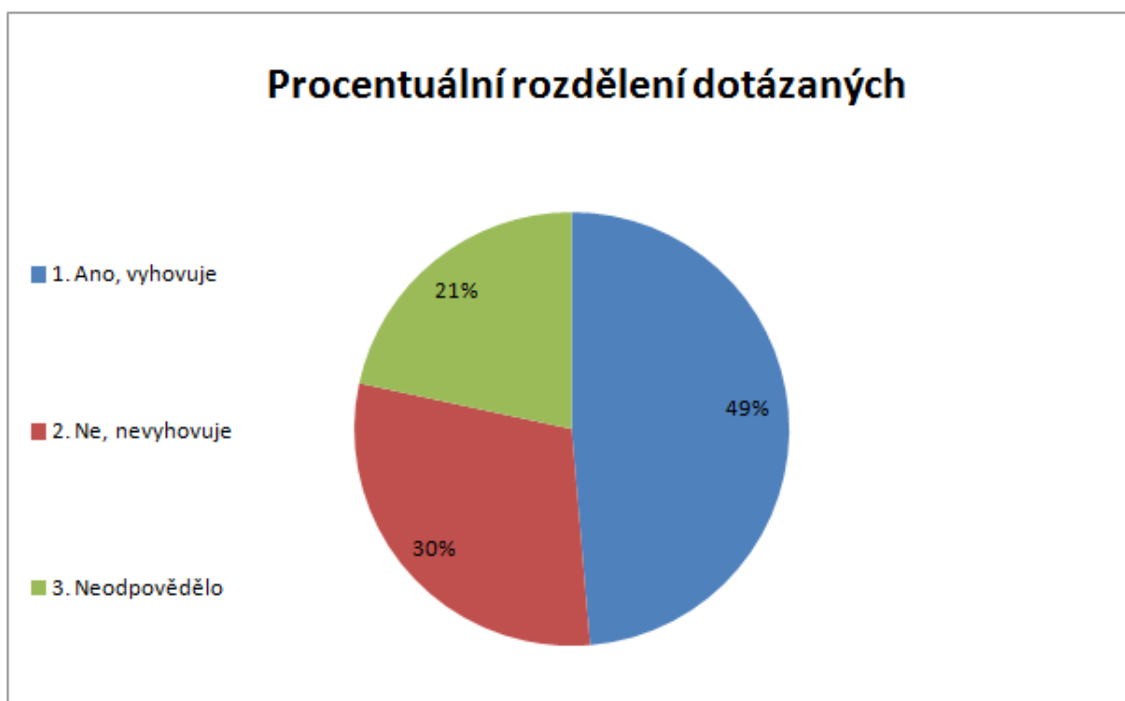
Z výše zmíněného výzkumu vyplývá: většině dotázaných respondentů nevádí využití prostor místní málotřídní základní školy pro pořádání aktivit komunitní školou. Jejich důvody a doporučení jsou uvedeny výše.

Otázka č. 9: Vyhovuje Vám více neformální (zájmové) vzdělávání?

- Ano, vyhovuje – 18×
- Ne, nevyhovuje – 11×
- Neodpovědělo – 8×

Touto otázkou jsem se snažila zjistit, zda místním lidem více vyhovuje zájmové vzdělávání (neformální) oproti vzdělávání formálnímu (systematickému, plánovitému, organizovanému s pevnou formou a obsahem). Z odpovídajících respondentů

uvedlo 18, že jim neformální vzdělávání vyhovuje, 11 respondentům nevyhovuje a 8 respondentů na tuto otázku neodpovědělo. Grafické znázornění je následující:

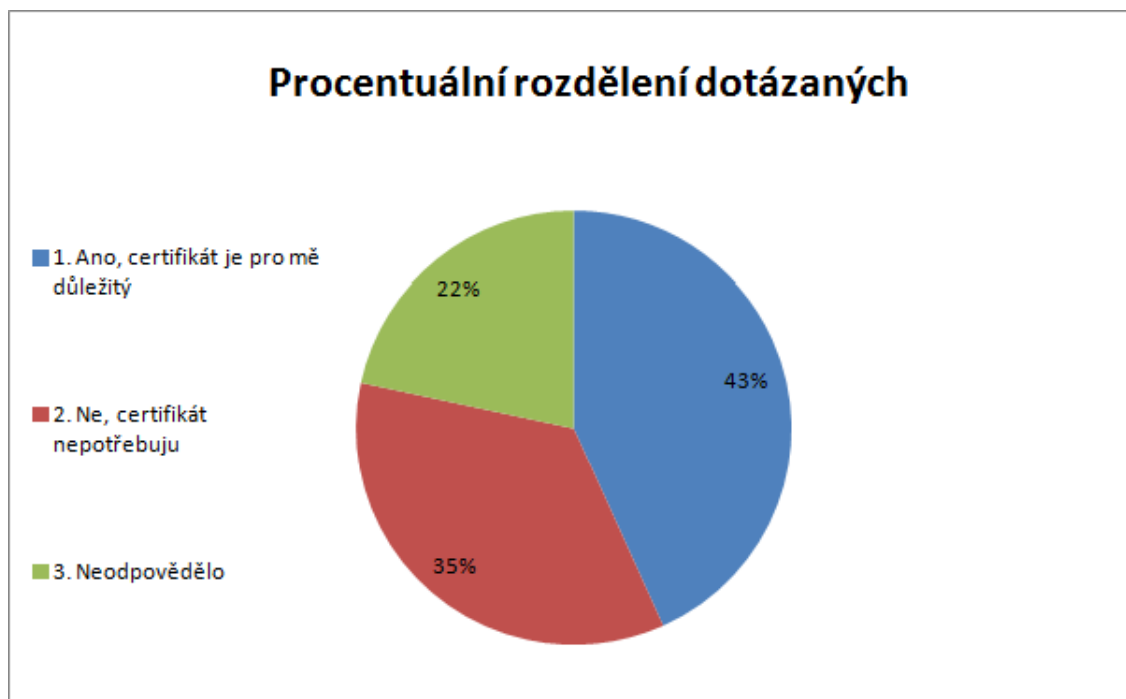

Obr. 7.7: Otázka 9. procentuální rozdělení dotázaných.

Otázka č. 10: Nebo by Vám více vyhovoval formální kurz zakončený certifikátem?

- Ano, certifikát je pro mě důležitý – 16×
- Ne, certifikát nepotřebuju – 13×
- Neodpovědělo – 8×

Touto otázkou jsem se snažila zjistit, zda respondenti považují za důležitější absolvovat kurz ukončený platným (akreditovaným) certifikátem a zda to, že certifikát nemají, nepůsobí jako demotivující faktor ke vzdělávání. Z dotazovaných 16 respondentů odpovědělo, že je pro ně důležitý certifikát. Pro 13 respondentů důležitý certifikát není a 8 respondentů neodpovědělo vůbec. Grafické znázornění je následující:

Obr. 7.8: Otázka 10. procentuální rozdělení dotázaných.

Dílčí závěr:

Z výše provedeného výzkumu (otázka 9, 10) vyplývá: většině respondentů sice vyhovuje neformální vzdělávání, ale zároveň je pro ně důležitý certifikát, což si poněkud odporuje. Předpokládám tedy, že jsem tyto otázky špatně položila a nebyly pochopeny respondenty správně.

Následující otázky byly položeny respondentům, kteří navštěvují kroužky a kurzy pořádané komunitní školou. Z předchozího textu (otázka č. 3) vyplývá, že tyto kurzy navštěvuje 13 odpovídajících respondentů.

Otázka č. 11: Pokud navštěvujete kurzy, napište jaké:

Otevřená otázka, díky níž jsem chtěla získat náhled, jaké kurzy, kroužky jsou nejvíce využívány místními obyvateli. Vzhledem k tomu, že zřejmě někteří respondenti, kteří odpovídali na dotazníkové šetření, navštěvují více kurzů, byly odpovědi na tuto otázku následující. Nejvíce respondentů navštěvuje Mateřské centrum Duhovaly – 4 respondenti, dále cvičení TAE–BO 3 respondenti. Angličtinu pro nejmenší pak 3 respondenti, sportovní a počítačový kroužek 2 respondenti, Univerzitu třetího věku také 2 respondenti. Grafické znázornění této otázky jsem vložila do následující tabulky:

Název	Počet
Počítačový kroužek	2
Sportovní kroužek	2
Mateřské centrum	4
TAE - BO	3
Univerzita třetího věku	2
Angličtina pro nejmenší	3

Tab. 7.6: Otázka 11.

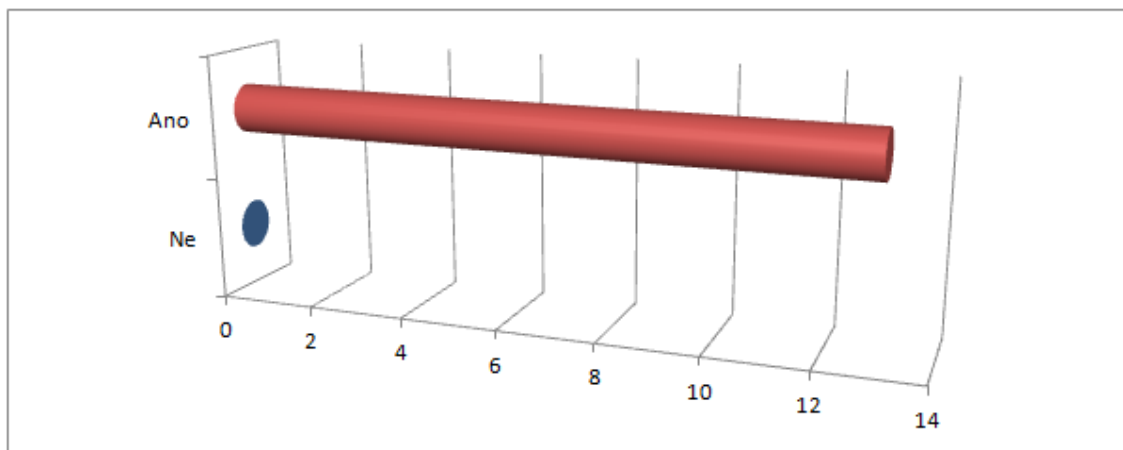
Dílčí závěr:

Z výzkumu vyplývá: největší zájem je o Mateřské centrum Duhový Tulipánek, cvičení TAE–BO ze strany dospělých. Ze strany dětí do 15 let pak zájem o sportovní, počítačový a anglický kroužek. Z praxe vím, že Univerzitu třetího věku navštěvují tři místní senioři, proto předpokládám, že dva z nich byli respondenti vyplňující tuto otázku.

Otázka č. 12 : Jste s kroužkem, který navštěvujete spokojeni?

Touto otázkou jsem se snažila zjistit spokojenost respondentů s kurzy komunitní školy. Z 13 respondentů, kteří kurzy navštěvují je 13 spokojeno, 0 nespokojeno, což je velmi pozitivní fakt. Zde uvádím grafické znázornění této otázky:

- Ano – 13×
- Ne – 0×

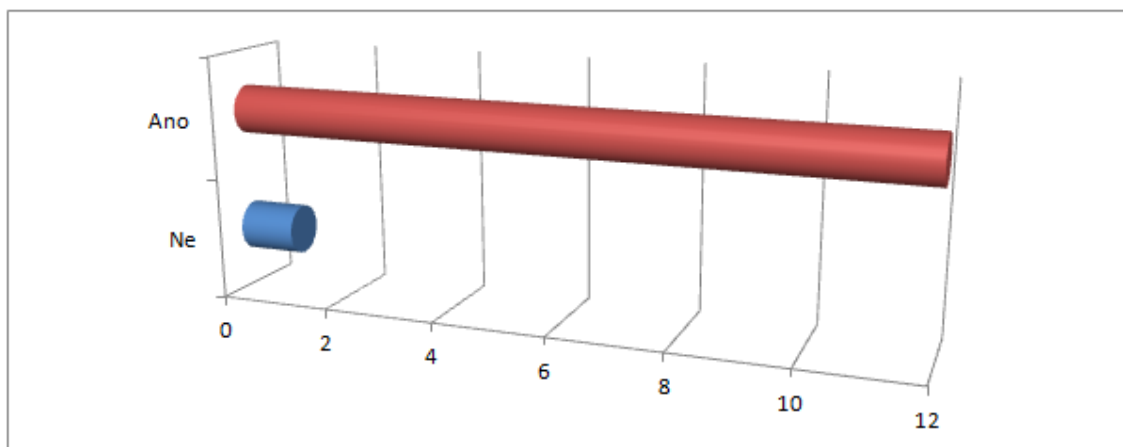

Obr. 7.9: Grafické znázornění otázky 12.

Otázka č. 13: Vyhovuje Vám lektor/ka, učitel/ka, který/á kurz vede?

Touto otázkou jsem se snažila zjistit spokojenost respondentů s lektory kroužků, kurzů. Ze 13 odpovídajících respondentů jich 12 odpovědělo, že jsou spokojeni. 1 respondent uvedl, že spokojen není. Grafické znázornění této otázky:

- Ano – 12×
- Ne – 1×

Obr. 7.10: Grafické znázornění otázky 13.

Otázka č. 14: Co by bylo dle Vašeho názoru potřeba zlepšit ve vedení kurzu, který navštěvujete?

Touto otevřenou otázkou jsem se snažila zjistit, jakým způsobem by se mohlo zlepšit vedení kurzu, aby více vyhovoval jejich potřebám a aby byla větší spokojenost respondentů, kteří komunitní školu navštěvují. Výsledky výzkumu jsem uvedla v následující tabulce:

Název	Počet
Vybavit mateřské centrum hračkami	1
Víc si hrát	2
Zprovoznit záchody v sokolovně	1
Zlepšit prostory sokolovny	1
Mít angličtinu vícekrát v týdnu	1
Obnovit aerobic	1
Hrát víc fotbal	1
Větší místnost pro mateřské centrum	1
Jezdit víc na výlety a na kole	2
Neuvedeno	2

Tab. 7.7: Otázka 14.

Dílčí závěr:

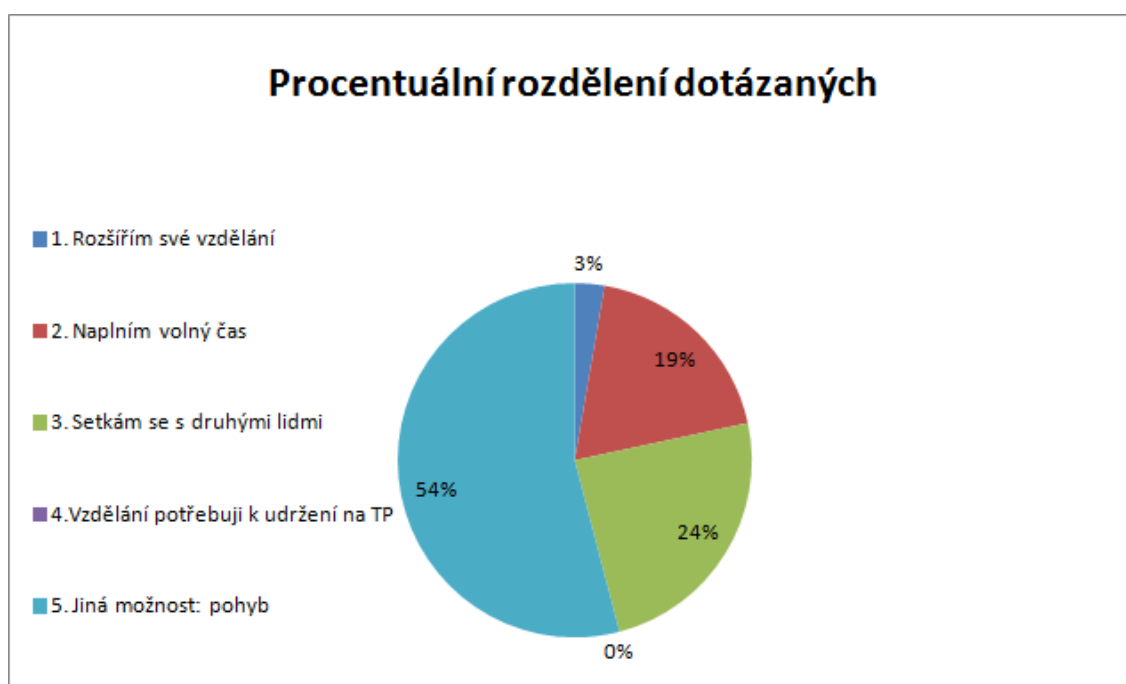
Výsledky výše uvedeného výzkumu (otázky 12, 13, 14) jsou vesměs pozitivní. Většina respondentů je spokojena jak s kurzem, který navštěvují, tak i s lektorem, který je vede. Otázka č. 14 pak dala některé rady a návody, co na kurzech změnit pro větší spokojenost respondentů.

Otázka č. 15: Co Vás motivuje k tomu navštěvovat kurz či kroužek?

U této otázky byla možnost vícenásobné odpovědi. Snažila jsem se zjistit, jaká je motivace účastníků kurzů. Grafické znázornění je následující:

Název	Počet
Rozšířím si své vzdělání	1
Naplním svůj čas něčím smysluplným	7
Setkám se s druhými lidmi	9
Vzdělání potřebuji ke svému dalšímu udržení na trhu práce	0
Jiná možnost: pohyb	2

Tab. 7.8: Otázka 15.

Obr. 7.11: Otázka 15. procentuální rozdělení dotázaných.

Z 37 respondentů mělo největší zastoupení: „setkám se s jinými lidmi“ v podobě 9 respondentů. Dále 7 respondentů „naplním svůj volný čas něčím smysluplným“. 2

respondenti uvedli jinou možnost – více pohybu. Kvůli rozšíření vzdělání uvedl jen 1 respondent a z důvodu dalšího udržení na trhu práce ani jeden respondent.

Dílčí závěr:

Z výše uvedeného výzkumu vyplývá: nejčastěji respondenti navštěvují kurzy či kroužky z důvodu setkávání s druhými lidmi. Za velmi důležité považují podotknout varující fakt, že nejméně byla zastoupena varianta kvůli dalšímu vzdělávání a udržení na trhu práce.

16. Napište prosím, proč nenavštěvujete žádný kroužek:

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, co vede obyvatele venkova k tomu, že nenavštěvují žádný kurz. Napadly mne tři reálné varianty, které jsou uvedené v dotazníkovém šetření. S tím, že jsem zde ponechala možnost vyjádření jiného důvodu, proč se tak děje. V této otázce bylo možné zatrhnout více odpovědí. Grafické znázornění můžeme vidět na obr. 7.12.

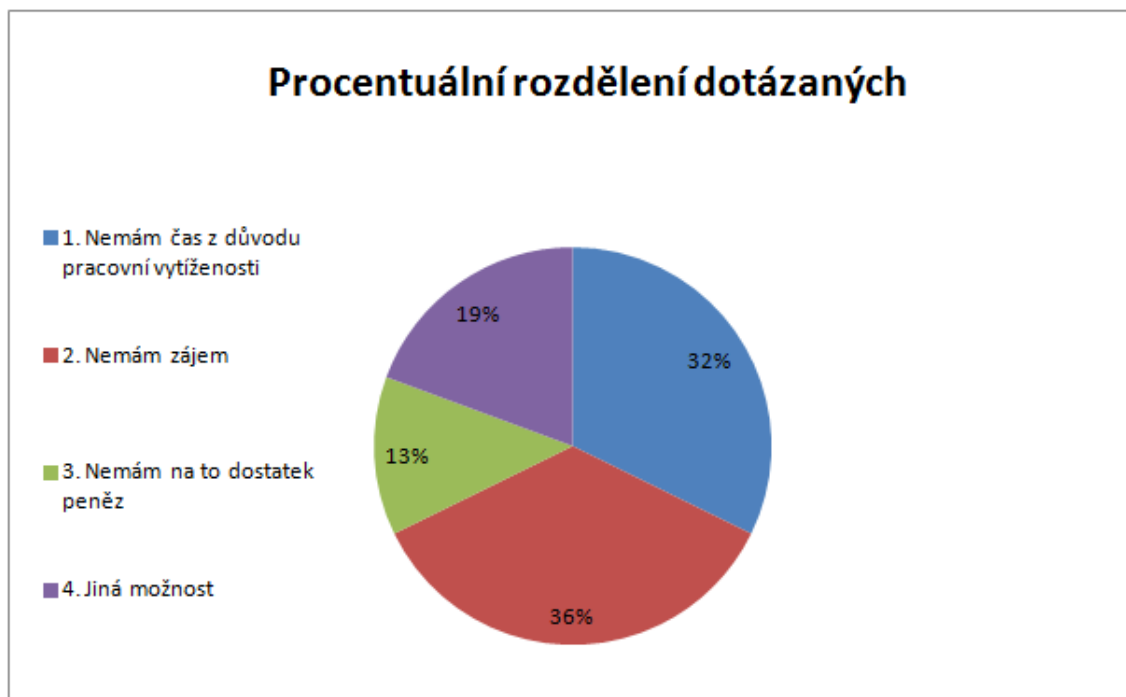
Název	Počet
Nemám čas z důvodu pracovní vytíženosti	10
Nemám zájem	18
Nemám dostatek peněz	2
Jiná možnost	6

Tab. 7.9: Otázka 16.

Jiná možnost byla uvedena následovně	
Chodím do jiné školy	1
Celé je to k ničemu	1
Špatně se mi chodí do kopce	1
Z důvodu zrušení angličtiny pro dospělé	1
Dojíždění do práce a návrat v pozdních hodinách	1
Špatný čas kroužků pro ty, co chodí do práce	1

Tab. 7.10: Otázka 16. doplňující tabulka.

Z respondentů odpovídajících na tuto otázku mělo největší zastoupení „nemám zájem“ v podobě 18 respondentů. Na druhou stranu nejmenší zastoupení má možnost nedostatku peněz v podobě 2 respondentů. 10 respondentů uvedlo, že nemá čas z důvodu pracovní vytíženosti. 6 respondentů pak ještě uvedlo jinou možnost: chodím do jiné školy, celé je to k ničemu, špatný čas kroužků pro ty, co chodí do práce, špatně se mi chodí do kopce, z důvodu zrušení angličtiny pro dospělé, dojíždění a vracení se v pozdních hodinách.

Obr. 7.12: Otázka 16. procentuální rozdělení dotázaných.

Dílčí závěr:

Z uvedeného výzkumu vyplývá: nejvíce zastoupena byla varianta nezájmu o vzdělávání, nejméně nedostatek finančních prostředků na vzdělávání. Je zřejmé, že i čas kroužků je většinou nevyhovující, to by také mohlo sloužit jako návod pro komunitní školu pro další školní rok.

ZÁVĚR

Tématem mé bakalářské práce je celoživotní vzdělávání na venkově pomocí komunitní školy. Důvody vybrání toho tématu byly již uvedeny v úvodu této bakalářské práce. Hlavním cílem této bakalářské práce byl popis a analýza celoživotního vzdělávání na venkově, dále vysvětlení důležitosti realizace komunitní školy nejen pro venkov, ale i pro málotřídní školu.

Cílem výzkumu bylo zjistit, jakým způsobem může komunitní škola rozšířit svoji nabídku tak, aby více podpořila chuť a zájem obyvatel venkova o celoživotní vzdělávání. To mne vedlo ke stanovení **tří výzkumných problémů**:

- 1) Obyvatelé venkova nemají zájem o celoživotní vzdělávání.
- 2) Nabídka akcí, kurzů, kroužků pořádaných komunitní školou je dostatečná.
- 3) Obyvatelé obce Suchohrdly u Miroslavi jsou dobře informováni o akcích komunitní školy.

Pro empirickou část této bakalářské práce jsem si zvolila kvantitativní metodu statistické procedury s dominantní technikou dotazníků, neboť tato technika nabízí možnost oslovení více respondentů. Zkoumaným vzorkem byli obzvláště obyvatelé obce Suchohrdly u Miroslavi, celkem bylo rozdáno 308 dotazníků, přičemž návratnost dotazníků byla od 37 respondentů, čili 12%. Již tento samotný fakt naznačuje nezájem obyvatel venkova respektive Suchohrdel u Miroslavi o celoživotní vzdělávání. Ukázka dotazníkového šetření je uvedena v příloze A.

Cíl mé bakalářské práce byl naplněn, jsem si ovšem vědoma nízké návratnosti a tím možnosti zkreslení získaných poznatků.

Dotazníkové šetření rozdělilo respondenty na dvě skupiny. Jednou z nich byla ta, která navštěvuje kurzy pořádané komunitní školou. U té jsem se snažila zjistit spokojenost s kurzy, kdy výsledky byly velmi uspokojivé. Druhou skupinou byly respondenti, kteří kurzy nenavštěvují, kde jsem se snažila zjistit důvody, proč tomu tak je.

Vrátím – li se k výše stanoveným problémům, byl **první výzkumný problém potvrzen**. Výsledkem výzkumu bylo zjištění, že nejvíce respondentů nemá zájem o aktivity komunitní školy, i tím si vysvětlují velmi nízkou návratnost dotazníků. Druhou označenou příčinou byl nedostatek času z důvodu pracovní vytíženosti. Překvapilo mě, že velmi malý počet respondentů označil nedostatek peněz.

Druhý výzkumný problém byl vyvrácen. 62% respondentů odpovídajících na dotazníkové šetření není spokojeno se současnou nabídkou kurzů, přičemž díky

provedenému výzkumu vznikl jistý návod na zlepšení této nabídky k jejich větší spokojenosti v novém školním roce. Z vyplněných dotazníků je patrné, že je vyplnily především ženy ve věku 31-50 let, nejčastěji byl uveden zájem o angličtinu pro dospělé a kurz počítačů pro maminky na mateřské dovolené.

Třetí výzkumný problém byl také vyvrácen. Z odpovídajících respondentů jich 59% odpovědělo, že není dostatečně informováno o akcích komunitní školy, což by také mohlo souviset s nezájmem o její aktivity. Přičemž díky provedenému výzkumu vznikl požadavek na založení internetových stránek komunitní školy a využití místního zpravodaje.

Více informací o výzkumu je uvedeno v grafickém znázornění a komentáři dílčích závěrů v praktické části této bakalářské práce.

Domnívám se, že moje bakalářská práce může být užitečným podkladem a zdrojem informací pro další činnost komunitní školy jako instrumentu k celoživotnímu vzdělávání v obci Suchohrdly u Miroslavi. Jsem si vědoma toho, že nemohu výsledky výzkumu zobecnit na celou populaci, neboť každá obec má svá určitá specifika a z nich vyplývající požadavky místní komunity.

Dovolila bych si však předložit návrh na další výzkumné šetření pomocí rozhovorů, kdy výzkumným vzorkem by byly rodiny s dětmi v předškolním a školním věku. Cílem výzkumu by bylo zjištění, zda může komunitní škola zvýšit atraktivitu místní málotřídní školy tak, aby rodiče přihlašovali své děti do místní školy namísto do spádové Miroslavi, která je vzdálena 7 km. Toto téma by bylo vhodné pro případné vypracování diplomové práce.

LITERATURA

- [1] BAKOŠOVÁ, Z. *Sociálna pedagogika jako životná pomoc*. 3. vydání. Bratislava: Public promotion s.r.o., 2008. 251s. ISBN 978-80-969944-0-3.
- [2] BARTÁK, J. *Jak vzdělávat dospělé*. 1. vydání. Praha: Alfa nakladatelství, 2008. 196s. ISBN 978-80-87197-12-7.
- [3] BLÁHOVÁ, A. a kolektiv autorů. *Velká kniha technik učení, tréninku paměti a koncentrace*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2009. 232s. ISBN 0-02-254856-8.
- [4] COVEY, S.R. *7 návyků skutečně efektivních lidí*. Praha: Managment Press, 2007. 342s. ISBN 978-80-7261-156-0.
- [5] HAVLÍK, R., KOŤA, J. *Sociologie výchovy a školy*. 1. vydání. Praha: Portál, 2002. 184s. ISBN 978-80-7367-485-4.
- [6] HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. 1. vydání. Praha: Portál, 2008. 408s. ISBN 978-80-7367-485-4.
- [7] HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. 1. vydání. Praha: Portál, 2004. 176s. ISBN 80-7178-927-5.
- [8] KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vydání. Praha: Portál, 2008. 216s. ISBN 978-80-7367-383-3.
- [9] KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. et. al. *Člověk, prostředí, výchova*. Brno: Paido, 2001. 199s. ISBN 80-7315-004-2.
- [10] LOWE, H. *Úvod do psychologie učení dospělých*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977. 352s. ISBN 14-735-77.
- [11] MACHALOVÁ, M. *Psychológia vo vzdelávaní dospelých*. 2. vydání. Bratislava: Gerlach print, spol.s.r.o., 2006. 224s. ISBN 80-89142-07-9.
- [12] MURPHY, K., NOVÁK, T. *Příručka profesního rozvoje koordinátora komunitního vzdělávání*. 1. vydání. Praha: Nová škola o.p.s., 2005. 61s. ISBN 80-89142-07-9.
- [13] NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*. 1. vydání. Praha: Akademie věd české republiky, 1977. 270s. ISBN 80-200-0592-7.
- [14] PELIKÁN, J. *Hledání těžiště výchovy*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2011. 175s. ISBN 978-80-246-1265-2.

- [15] PIŤHA, P. *Učitelé, společnost a výchova*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1999. 217s. ISBN 80-7184-955-3.
- [16] PLAMÍNEK, J. *Vzdělávání dospělých*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2010. 320s. ISBN 978-80-247-3235-0.
- [17] POL, M. *Škola v proměnách*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 194s. ISBN 978-80-210-4499-9.
- [18] POLECHOVÁ, P. a kol. *Škola pro všechny*. 1. vydání. Kladno: AISIS, 2005. 101s. ISBN 80-239-4667-6.
- [19] PONDĚLÍČEK, J. a kol. *Kulturně výchovná činnost*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987.
- [20] PRŮCHA, J. *Pedagogická encyklopedie*. 1. vydání. Praha: Portál, 2009. 936s. ISBN 978-80-7367-546-2.
- [21] PUNCH, K. F. *Základy kvantitativního šetření*. 1. vydání. Praha: Portál, 2008. 152s. ISBN 978-80-7367-381-9.
- [22] RABUŠICOVÁ, M., RABUŠIC, L. *Učíme se po celý život*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2008.
- [23] ŠERÁK, M. *Zájmové vzdělávání dospělých*. 1. vydání. Praha: Portál, 2008, 208s. ISBN 978-80-7367-551-6.

Elektronické zdroje:

- [24] ELIÁŠ, F. a kol. *Definice venkovní komunitní školy*. [online]. 2011 [cit.2012-10-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.branaprovenkov.cz/komunitni-skoly/co-je-to-venkovska-komunitni-skola>>.
- [25] ELIÁŠ, F. a kol. *strategie nsvks*. [online]. 2009 [cit.2012-10-09]. Dostupné z WWW: <http://www.branaprovenkov.cz/images/dokumenty/strategie/strategie_nsvks.pdf>.
- [26] ELIÁŠ, F. a kol. *Obecni koordinatori*. [online]. 2011 [cit.2012-10-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.branaprovenkov.cz/kurzy/obecni-koordinatori/46-jiz-65-obecnich-koordinatoru-z-peti-kraju>>.
- [27] HRDLIČKA, F. a kol. *Nová škola, o. p. s.* [online]. 2012 [cit.2012-10-09]. Dostupné z WWW: <http://www.novaskola.org/pilot/?page_id=102 1.8.2011>.

- [28] LAUERMANN, M. *Škola jako centrum obce*. [online]. 2011 [cit.2012-10-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskaskola.cz/2011/09/marek-lauermann-skola-jako-centrum-obce.html> 1.8.2011>.
- [29] LAUERMANN, M. *Zakázky realizované v posledních třech letech*. [online]. 2012 [cit.2012-10-09]. Dostupné z WWW: <http://ekoservis.jidol.cz/?page_id=139 3.8.2011>.
- [30] LAUERMANN, M. *Komunitní škola*. [online]. 2011 [cit.2012-10-09]. Dostupné z WWW: <<http://komunitniskola.blogspot.cz/> 1.8.2011>.
- [31] PERLIN, R. *Venkov, typologie venkovského prostoru*. [online]. 2011 [cit.2012-10-09]. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/odbor/reforma/perlin.pdf>>.

SEZNAM SYMBOLŮ, VELIČIN A ZKRATEK

CŽV Celoživotní vzdělávání

ČR Česká republika

EU Evropská unie

MAS Místní akční skupina

MC Mateřské centrum

NKVŠ Národní síť venkovských komunitních škol

O.P.S. Obecně prospěšná společnost

O.S. Občanské sdružení

O.U. Obecní úřad

PC Počítač

PR (Public relations) vztahy s veřejností

TAE-BO Bojové umění s prvky dance aerobicu

UV3 Univerzita třetího věku

VKŠ Venkovská komunitní škola

VU3V Virtuální univerzita třetího věku

SEZNAM OBRÁZKŮ

7.1	Otázka 1. procentuální rozdělení dotázaných.	40
7.2	Grafické znázornění otázky 3.	41
7.3	Grafické znázornění otázky 4.	42
7.4	Grafické znázornění otázky 6.	44
7.5	Otázka 7. procentuální rozdělení dotázaných.	45
7.6	Grafické znázornění otázky 8.	46
7.7	Otázka 9. procentuální rozdělení dotázaných.	47
7.8	Otázka 10. procentuální rozdělení dotázaných.	48
7.9	Grafické znázornění otázky 12.	49
7.10	Grafické znázornění otázky 13.	50
7.11	Otázka 15. procentuální rozdělení dotázaných.	51
7.12	Otázka 16. procentuální rozdělení dotázaných.	53
B.1	MC Duhový Tulipánek vánoční pečení	66
B.2	MC Duhový Tulipánek	66
B.3	Anglický jazyk pro nejmenší	67
B.4	Virtuální univerzita třetího věku – začátky	68
B.5	Virtuální univerzita třetího věku – po třech letech	68
B.6	Cvičení pro rodiče s dětmi	69
B.7	Aerobic pro ženy	69
B.8	Anglický jazyk pro dospělé	70
B.9	Keramika pro dospělé	70

SEZNAM TABULEK

7.1	Otázka 1.	40
7.2	Otázka 2.	41
7.3	Otázka 5.	43
7.4	Otázka 7.	44
7.5	Otázka 8.	45
7.6	Otázka 11.	49
7.7	Otázka 14.	50
7.8	Otázka 15.	51
7.9	Otázka 16.	52
7.10	Otázka 16. doplňující tabulka.	52

SEZNAM PŘÍLOH

A	Dotazník výzkumného šetření	63
B	Fotografie	66
C	Obsah CD	71

A DOTAZNÍK VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Dotazník

Dobrý den, ráda bych Vás požádala o vyplnění dotazníku vytvořeného pro potřeby mé bakalářské práce na téma: „Celoživotní vzdělávání na venkově pomocí komunitní školy.“ Každý vyplněný, odevzdaný dotazník velice pomůže nejen mému studiu, ale i dalšímu fungování komunitní školy v naší obci. Dotazník je anonymní, nemusíte mít žádnou obavu z jakéhokoliv zneužití získaných údajů. Je určen obyvatelům obce Suchohrdly u Miroslavi a na jeho základě bych velice ráda získala náhled, jakým způsobem může komunitní škola v naší obci doplnit nabídku kroužků, kurzů a tím podpořit zájem o vzdělávání na venkově.

Pokyny pro vyplnění: Odpovědi označte jakýmkoliv zřetelným způsobem (kroužkování, křížek, podtržení). U otázek 7, 15, 16 je možné uvést více odpovědí.

Vyplněné dotazníky vhazujte, prosím, do určených schránek v Jednotě, na OÚ, u Suralů či do poštovní schránky č.p. 202 (naproti hřbitovu) do 16. 7. 2012. Všem, kteří mi pomohou, mockrát děkuji.

Eva Jarošová, studentka Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně

---

1. Uveďte, jakého jste pohlaví:

- a) Žena   b) Muž

2. Do jaké věkové kategorie patříte:

- a) Do 15 let   b) 16 - 30 let   c) 31- 50 let   d) 51- 75 let   e) 75 let a více

3. Navštěvujete nějaké kurzy, kroužky pořádané komunitní školou?

- a) ano   b) ne

4. Je nabídka kroužků v současnosti dostačující?

- a) ano   b) ne

5. O které kroužky, kurzy byste nabídku doplnil/a?

Pro děti: .....

Pro dospělé: .....

6. Jste dobře informován/a o kurzech (kroužcích), které komunitní škola pořádá?

- a) ano   b)ne

7. Co by Vám pomohlo k lepší informovanosti o těchto kroužcích?

- a) internetové stránky
b) více plakátů
c) využití místního zpravodaje nebo rozhlasu
d) jiná možnost .....

8. Vyhovují Vám prostory místní základní školy k vedení kroužků?

- a) ano
b) ne, uvítám jiné místo (proč Vám toto místo nevyhovuje a jaké by vyhovovalo?)
.....

9. Vyhovuje Vám více neformální (zájmové) vzdělávání?

- a) ano, vyhovuje   b)ne, nevyhovuje

10. Nebo by Vám více vyhovoval formální kurz zakončený certifikátem?

- a) ano, certifikát je pro mne důležitý   b)ne, certifikát nepotřebuji

Jestliže navštěvujete kroužky, prosím, vyplňte následující otázky:

11. Pokud ano, napište prosím které:

.....

12. Jste s kroužkem, který navštěvujete spokojen/a?

- a) ano   b)ne

13. Vyhovuje Vám lektor (ka)/učitel(ka), který kroužek či kurz vede?

- a) ano   b)ne

14. Co by bylo dle Vašeho názoru potřeba zlepšit ve vedení kroužku, kurzu, který navštěvujete?

.....
.....

15. Co Vás motivuje k tomu navštěvovat kurz či kroužek?

- a) rozšířím si své vzdělání
b) naplním svůj volný čas něčím smysluplným
c) setkám se s druhými lidmi
d) vzdělání potřebuji ke svému dalšímu uplatnění na trhu práce
e) jiná možnost (jaká): .....

Jestliže nenavštěvujete žádný kroužek, vyplňte následující otázku:

16. Napište prosím, proč nenavštěvujete žádný kroužek či kurz:

- a) nemám čas z důvodu pracovní vytíženosti
- b) nemám zájem
- c) mám nedostatek peněz
- d) jiná možnost (jaká): .....

B FOTOGRAFIE

Obr. B.1: MC Duhový Tulipánek vánoční pečení

Obr. B.2: MC Duhový Tulipánek

Obr. B.3: Anglický jazyk pro nejmenší

Obr. B.4: Virtuální univerzita třetího věku – začátky

Obr. B.5: Virtuální univerzita třetího věku – po třech letech

Obr. B.6: Cvičení pro rodiče s dětmi

Obr. B.7: Aerobic pro ženy

Obr. B.8: Anglický jazyk pro dospělé

Obr. B.9: Keramika pro dospělé

C OBSAH CD

Na přiloženém CD se nachází:

- adresář *text* – obsahuje text práce v pdf